

Stenografični zapisnik

tretje seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 11. januarija 1895.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton Detela. — Zastopnik c. kr. vlade: Deželni predsednik baron Viktor Hein in c. kr. vladni tajnik vitez Viljem Laschan. — Vsi članovi razun: njega ekscelenca knezoškof dr. Jakob Missia, grof Ervin Auersperg, Janez Mesar, Franc Šuklje in ekscelenca baron Josip Schwegel. — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika II. deželno-zborske seje dné 8. januarija 1895.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 16. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži proračun porodniškega zaklada.
4. Priloga 17. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži proračun najdenškega zaklada za leto 1895.
5. Priloga 27. Poročilo deželnega odbora o podporah za šolske zgradbe.
6. Priloga 25. Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda poslanca Povšeta in tovarišev gledé revizije zemljiško-davčnega katastra.
7. Priloga 26. Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda poslanca dr. Tavčarja in tovarišev gledé splošne direktne volilne pravice.
8. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu zaklada deželne prisilne delalnice za l. 1895. (k prilogi 10.).
9. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželnega posojilnega zaklada za l. 1893. in o proračunu za l. 1895. (k prilogi 23.).
10. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu gledališkega zaklada za l. 1893. (k prilogi 18.).
11. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu deželne vinarske, sadjarske in poljedeljske šole na Grmu za leto 1895. (k prilogi 21.) in o prošnjah pristava Viljema Rohrmana in učitelja Antona Lapajnetja za dovolitev dveh petletnic oziroma za funkcijsko doklado.

Stenographischer Bericht

der dritten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 11. Jänner 1895.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Victor Freiherr v. Hein und k. k. Regierungsecretär Wilhelm Ritter v. Laschan. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Graf Erwin Auersperg, Johann Mesar, Franz Suklje und Se. Excellenz Freiherr Josef Schwegel. — Schriftführer: Landessecretär Josef Pfeifer.

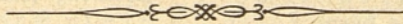
Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolles der II. Landtagsitzung vom 8. Jänner 1895.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
3. Beilage 16. Bericht des Landesausschusses, womit der Vorschlag des Gehäufausfondes für das Jahr 1895 vorgelegt wird.
4. Beilage 17. Bericht des Landesausschusses, womit der Vorschlag des Findelfondes für das Jahr 1895 vorgelegt wird.
5. Beilage 27. Bericht des Landesausschusses, betreffend die Unterstützungen für Schulbauten.
6. Beilage 25. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Povše und Genossen, betreffend die Revision des Grundsteuerkatasters.
7. Beilage 26. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Dr. Tavčar und Genossen, betreffend das allgemeine directe Wahlrecht.
8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Vorschlag des Zwangsarbeitshausfondes pro 1895 (zur Beilage 10).
9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Landesanlehensfondes pro 1893 und den Vorschlag pro 1895 (zur Beilage 23).
10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Theaterfondes pro 1893 (zur Beilage 18).
11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Vorschlag der Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauschule in Stauden pro 1895 (zur Beilage 21), und über die Petitionen des Adjuncten Wilhelm Rohrman und des Lehrers Anton Lapajne um Bewilligung von noch zwei Quinquenalzulagen, beziehungsweise um Bewilligung der Functionszulage.

12. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji kmetijske podružnice v Krškem za podporo za nakup vinograda. 13. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji strokovne šole za lesno obrt v Kočevji za podporo. 14. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji vodstva šole za deška ročna dela na Dunaji za podporo. 15. Ustno poročilo upravnega odseka o dopisu c. kr. deželnega predsedstva glede ustanovitve deželne komisije v namen revizije zemljiško-davčnega katastra. 16. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnjah: a) Jos. Grčarja v Mokronogu za podporo za trtnico; b) Ter. Vrančič, učiteljske udove, za pokojnino.	12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Landwirtschafts-Filiale in Gurkfeld um Subvention zum Ankauf eines Weingartens. 13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Fachschulleitung in Gottschee um Subvention. 14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Schulleitung für Knabenhandarbeiten in Wien um Subvention. 15. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Zuschrift des k. k. Landespräsidiums in Betreff Bestellung einer Landescommission zum Zwecke der Revision des Grundsteuerkatasters. 16. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petitionen: a) des Josef Grčar in Nassenfuß um Subvention behufs Anlage einer Rebschule; b) der Lehrerswitwe Theresia Vrančič um Pensionsbewilligung.

Seja se začne ob 10. uri 30 minut dopoludne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 30 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost visoke zbornice ter otvarjam sejo. Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika II. deželno-zborske seje dne 8. januarija 1895.**1. Lesung des Protokolls der II. Landtags-sijung vom 8. Jänner 1895.****Tajnik Pfeifer:**

(Bere zapisnik II. seje v nemškem jeziku. — Liest das Protokoll der II. Sijung in deutscher Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov poslancev kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.****Deželni glavar:**

Naznaniti imam, da je gospod poslanec Šuklje opravičil svojo odsotnost od današnje seje, ker vsled snežnih zametov ne more potovati.

Izročam sledeče potom deželnega odbora došle peticije:

Ahčin Marjeta, udova diurnista v Radoljici, prosi podaljšanja letne miloščine.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Vasi Laze in Ivanje Selo prosite, da se občinska cesta od Dol. Logatca čez Laze, Ivanje Selo do deželne ceste na Rakeku uvrsti med okrajne ceste.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Die Leitung des Vereines zur Unterstützung dürftiger Schüler an der k. k. Staats-Oberrealschule in Laibach bittet um Subvention.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Kmetijska podružnica v Ilirski Bistrici prosi nekaterih sprememb lovskega zakona.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Železnikar Ana, udova urednika Slov. Naroda v Ljubljani, prosi za podporo.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Papež izroča prošnjo dramatičnega društva v Ljubljani za subvencijo oziroma zvišanje subvencije za slovensko gledišče.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec grof Liechtenberg izroči sledečo prošnjo:

Der Theaterverein in Laibach bittet um eine Nachtrags-Subvention für den deutschen Theaterdirector pro 1894/95 und Erhöhung der Subvention pro 1895/96.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Klun izroča sledečo prošnjo: Kanonik Jeran Luka prosi podpore za dijaško mizo.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Žitnik izroča sledeči prošnji: Občina Moravče, Litijskega okraja, prosi za zvišanje podpore za napravo vodovoda.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Občinsko in župnijsko predstojništvo v Št. Juriji pri Šmariji prosi za podporo za popravo starinskega Tabora.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Poslanec dr. Papež izroča prošnjo dr. Josipa Marinko, vodja dijaške kuhinje v Novem mestu, za podelitev podpore za dijaško kuhinjo.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Poslanec gospod Murnik izroča sledeči prošnji:

Der patriotische Frauenhilfsverein vom Rothen Kreuze bittet um Subvention.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Deželno pomočno društvo rudečega križa za Kranjsko prosi podpore.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Poslanec gospod Lavrenčič izroči prošnjo registrovane Vipavske vinarske zadruge v Vipavi za denarno podporo.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Arko izroča prošnjo kmetijske podružnice v Košani za podporo za napravo drevesnice in trtnice.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Kmetijske podružnice v Črnomvrhu, v Lescah, na Breznici, na Čatežu, v Radečah, v Zaplani, v Vremah — Mošnjah, v Boštanji, v Planini, sv. Petru, sv. Križi, v Št. Vidu, v Rovtah, na Dovjem, Kovorji, Novivasi, Črnomvrhu, Loškem potoku, na Colu, prosijo spremembe lovskega zakona.

(Izroče se upravnemu odseku. — Werden dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod Ivan Hribar in tovariši stavijo sledeči samostalni predlog. Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita.

Tajnik Pfeifer:

(bere: — liešt:)

Poslanca Ivana Hribarja in tovarišev samostalni predlog glede premestitve vojaške bolnice in vojaškega oskrbljevališča Ljubljanskega.

Visoki deželni zbor skleni:

Premestitev ob Dunajskej in Fran Josipovej cesti v Ljubljani ležeče vojaške bolnice in vojaškega oskrbljevališča je iz asaničnih ozirov potrebna in nujna.

Visoka c. kr. deželna vlada se tedaj nujno naprosi, naj glede te premestitve stopi z občinskim svetom Ljubljanskim v dogovore z ono dobrohotnostjo, katera dolikuje tako važnemu vprašanju, in naj zlasti pri c. kr. vojnem erarju posreduje, da za obstoječa, zahtevam sedanjega časa nič več ne odgovarjajoča poslopja, kakor tudi za nezazidani prostor ne zahteva cen, ki niso v nikakej razmeri s faktičnimi okoliščinami.

V Ljubljani, dne 11. januarija 1895.

Ivan Hribar, Jos. Lenarčič, Grasselli, L. Svetec, F. Arko, Višnikar, Klun, dr. Žitnik, Povše, V. Ogorelc, Dragoš, Klein, F. Stegnar, dr. Vošnjak, dr. Papež, Apfaltrern, dr. Schaffer, Leop. Fhr. v. Liechtenberg, Rechbach, Langer, Pfeifer, Lavrenčič, Pakiž, Murnik, dr. Ivan Tavčar, C. Luckmann, Rob. Braune.

Deželni glavar:

Utemeljevanje tega samostalnega predloga bom postavil na dnevni red prihodnje seje.

Preidemo k daljnim točkam dnevnega reda, to je:

3. Priloga 16. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži proračun porodniškega zaklada za l. 1895.

3. Beilage 16. Bericht des Landesauschusses, womit der Voranschlag des Gebärfondes für das Jahr 1895 vorgelegt wird.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

4. Priloga 17. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži proračun najdenškega zaklada za leto 1895.

4. Beilage 17. Bericht des Landesauschusses, womit der Voranschlag des Fundelfondes für das Jahr 1895 vorgelegt wird.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

5. Priloga 27. Poročilo deželnega odbora o podporah za šolske zgradbe.

5. Beilage 27. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Unterstützungen für Schulbauten.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Daljna točka dnevnega reda je:

6. Priloga 25. Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda poslanca Povšeta in tovarišev gledé revizije zemljiško-davčnega katastra.

6. Beilage 25. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Povše und Genossen, betreffend die Revision des Grundsteuernkatasters.

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Visoka zbornica! Že beseda, katero nosi novi zakon, katerega je finančni minister izročil deželnemu zboru v posvetovanje: „revizija zemljiško-davčnega katastra“, mora vsakega zastopnika kmetskih interesov in kmetskih volilnih okrajev v tej zbornici opozoriti in storiti skrbnega, da se ta zakon in davčna revizija zvrši tako, kakor je dejanskim razmeram kmetskega stanu primerno in potrebno.

Ko je lani zboroval avstrijski agrarni shod na Dunaji, priznali so ekonomski, da je avstrijsko kmetijstvo pasivno, to je, da gledé bremen, glede davkov raznih vrst in gledé obremenjenja po dolgovih ne zadostuje čisti katastralni prinos, da bi mogel avstrijski kmet vsega poplačati, kar ima dati iz svojih čistih prihodkov.

Če pogledamo od vlade državnemu zboru izročene statistične podatke in izkaz deželnega odbora našega o hipotekarnem zadolženju, vidimo, da od leta do leta naraščajo, odkar se je zemljiški davek uredil, za veliko milijonov dolgovi avstrijskega kmetkega posestva.

Ko so se leta 1870—1880 ocenjevala zemljišča in se je napravil novi kataster, ocenjeval se je čisti dohodek na drugi podlagi, nego jo imamo dandanes. Takrat se je prodajala pšenica za dobrih 50% dražje, kakor dandanes, in navzlic temu, da je padla cena žita, morali so kmetje celih 15 let nositi breme in plačevati davek naložen jim na podlagi čistega prinosu zemljišč v boljših časih. Ni čuda, da v mnogih deželnih zborih in v vseh kmetskih zborih poudarjajo nado, da bode z letom 1896. ko se ima zvršiti revizija katastra, prišla odpomoč težko obremenjenemu avstrijskemu kmetovalcu.

Dovolite, da nekoliko pojasnujem, v koliko je opravičena ta nada, katero so gojili avstrijski kmetovalci. Ako pogledamo zakonski načrt, katerega je finančna uprava predložila državnim zbornici, beremo v članu 13., da ima zemljišna davčna svota, ki znaša okolu 37^{1/2} milijonov goldinarjev, še dalje ostati tako visoka kakor dosedaj, in s tem bi bila odvzeta vsaka nada, da se bo potom finančne uprave znižal zemljiški davek. Ko se je v državnem zboru govorilo proti temu načelu, potolažil je finančni minister zastopnike kmetovskih volilnih okrajev s tem, da imajo kmetijski posestniki po davčni reviziji zagotovilo, da se bo znižal zemljiški davek za 10^{0/0}, in ako bode efekt novega osebnega davka ugoden, celo za 15^{0/0}. Za nas zastopnike kmetijskega prebivalstva mora veljati eno načelo. Vprašati se moramo, ali ima kmetovalec avstrijski v resnici toliko dohodkov, kakor je izračuneno? Glavna podlaga pri odmerjenji davka je bila žitna cena, žitne cene pa so padle za 50^{0/0}, in zatorej je podlaga, na kateri se je odmeril davek, izpodmaknjena. Poleg tega pa, da ima zakon, katerega je finančna uprava predložila državnemu zboru, slabo tolažilo, da ima, če tudi začasno, še vedno veljati ista svota za podlago, pride k temu še nekaj drugega, kar prijateljem kmetovskih interesov ne more biti všeč in to je določilo, da se ima revizija zemljiško-davčnega katastra vršiti le potom deželnih komisij in skupne, centralne komisije.

Visoka zbornica se spominja, da so se pred 15 leti za pretekle vcenitvene dobe napravile okrajne komisije. Po zakonskem načrtu, katerega je finančna uprava predložila državnemu zboru, imajo te okrajne komisije sedaj izostati, in funkcijonirati imajo le deželne komisije, ves substrat, vse podatke o previsokih vcenitvah pa naj deželnim komisijam preskrbijo takozvani okrajni evidenčni geometri. Kdor živi kot posestnik na deželi, mi bode pritrdil, da to načelo ni koristno, in kako hočete, da bi evidenčni geometer, ako bi bil tudi več v kmetijskih zadevah — taki so pa bele vrane — gledé na ogromno delo, gledé na stotisoče parcel, katere ima pregledati, mogel zadostiti svoje nalogi tekem letošnjega leta, ako bi vse leto delal po 24 ur na dan, pokazati v svojih poročilih in poročati, ta in ta zemljišča so previsoko vcenjena, temu in temu posestniku se je zgodila krivica, zato moraš deželna komisija stvar popraviti.

Drug nedostatek je, da je v zakonu določeno, da imajo deželne komisije v 6 mesecih dognati svoje delo. Gospoda moja, odkodi pa naj deželne komisije doženejo svoje delo, ako ne bodo imele potrebnih podatkov, in ako ne bode okrajnih komisij, ki bi zbirale material. Bati se je torej, da deželne komisije ne bodo dovolj obveščene o krivičnih vcenitvah. Imele bodo jako težek položaj, in jaz mislim, da bo vsakdo, ki bo izvoljen v deželno komisijo od vlade in od našega deželnega zbora, moral zahtevati, da se na lici mesta poizveduje, ker se bode šele tako moglo soditi, kje je kaj krivičnega in kaj je treba odpraviti, ker zemljiščni posestniki, ki so krivično vcenjeni, ne bodo mogli primerno pojasniti krivice, ki se jim godi. Iz tega vidite, da ni samo umestno, ampak tudi neobhodno potrebno — kajti okrajnih

komisij ne bode in kolikor poznam mnenje finančnega ministra, bi bilo vse zastoj, ako bi se njih ustanovitev zahtevala — da rhovna deželna avtonomna oblast, ki ima dolžnost, ozirati se na težnje kmetijskega prebivalstva, ki reprezentira ogromno večino v naši kronovini, tu čuje in deluje v prid kmetovalcev in naroči deželnemu odboru, da zbira material, ki bode potem imel služiti deželni komisiji. To je tudi dopustljivo, in finančni minister sam je priznal, da so nekateri deželni odbori prav dobro postopali, da so zbirali dotični material in da naj bi tudi drugi deželni odbori to storili. Ali je naravnost govoril, ne vem, ali priznal je to in ker naš deželni odbor tega dosedaj ni storil, nadejaje se, da se bodo vpeljale okrajne komisije, katerih pa ne bode, zdi se mi umestno in potrebno, da se deželnemu odboru naloži, da spiše poljudno, našemu kmetovskemu prebivalstvu razumljivo knjižico, v kateri naj se naši kmetijski župani in po njih zemljiški posestniki pouče, zakaj se ravna, kako se ima vršiti revizija zemljišnega davčnega katastra in v koliko imajo pravico pritoževati se. Ob enem naj pozivlje župane, da poizvedujejo po svojih občinah, zbirajo natančne podatke in pritožbe zemljiških davkoplačevalcev ter potem določijo natančna poročila deželnemu odboru, ki jih bode dal deželni komisiji, katera bode potem šele zmožna stvar presojevati in kaj doseči v korist prehudo prizadetih in krivično previsoko obdačenih zemljiških posestnikov.

Še za nekaj drugega se ravna in prosil bi, da bi visoka zbornica pri izvolitvi članov v deželno komisijo za revizijo zemljiško-davčnega katastra, jako vestno in skrbno postopala. Gospodje poslanci! Vi se spominjate, kako trpko je bila dežela naša zadeta in kako grozno je bilo zemljiško davčno breme v naši domovini pred l. 1880., tako da je visoka c. kr. vlada in presvitli cesar sam priznal, da je kranjska dežela prehudo zadeta po bremenu zemljiškega davka in da se mora tako kričeča krivica odpraviti. Ko se je zemljiško-davčni kataster predelal, se je to tudi posrečilo in priznavati moram, da gre za to možem v deželni komisiji in v centralni komisiji, ki so imeli razum in srce za kmetovsko prebivalstvo in so vestno zastopali interes kmetovskih davkoplačevalcev, vsa zahvala, kajti posrečilo se je, da se je pri uravnavi katastra zemljiški davek res tako uredil, kakor je bilo primerno dejanskim našim razmeram.

Toda v davčnem odseku državnega zbora slišati je bila marsikatera beseda, da je kranjska dežela v primeri z drugimi veliko na boljsem, da je zemljiški davek nižje odmerjen in zato je treba, da zastavimo vse sile in dokažemo centralni in deželni komisiji, da je Kranjska še vedno previsoko obdačena na podlagi dejanskih razmer. Omenil sem že poprej, da je davek odmerjen bil na podlagi dokaj višjih žitnih cen in da so žitne cene, odkar velja novi davek, grozno padle. Gospodom je znano, da je takrat stal 1 q pšenice 11^{1/2} gld., pozneje pa je padla cena na 10 gld., 9 gld., 8 gld. in sedaj celo pod 7 gld. Zato moramo kazati na to, da je tukaj podlaga, na kateri se je odmeril zemljiški davek, izpodmaknjena, da ne velja več. Nasprotno mi bodo gospodje, ki so zemljiški posestniki, priznali, da so

plače za posle in delavce grozno narasle. To kar je nekdanj dičilo kranjsko življenje, tisto patrijarhalčno razmerje, da je bil hlapec takorekoč član rodbine in služil leta in leta isti rodbini, čedalje bolj izginjeva, da tako daleč je prišlo, da je gospodar hlapec od hlapca, kajti če mu očita, da je pijančeval, ali da to ali ono ni prav storil, pravi hlapec: „Če Vam ni prav, pa grem v rudokop, k železnici, ali drugam po svetu“. Ako hoče torej komisija, deželna in centralna, pravično delovati in davek primerno dejanskim razmeram vcenjevati, mora vpoštevati razun nižjih žitnih cen, tudi še drug faktor, draginjo delavcev, ki povzročuje, da troški obdelovanja zemljišč vedno bolj naraščajo.

Kdor nima pravega zmisla in srca za težnje kmetskega prebivalstva, utegne mi reči, kakor se je to poudarjalo v državnem zboru in v davčnem odseku od strani zastopnikov Dunajskega mesta: „Odškodovani ste s tem, da je živina v ceni grozno poskočila“.

Počasi gospoda, oglejmo si ta ugovor! To je vprašanje, ki bode res delalo največ težkote. Obnašanje zastopnikov Dunajskega mesta v državnem zboru je bilo tako, da je moralo nas zastopnike kmetskih okrajev raznih kronovin pozorne storiti, da o pravem času stopimo v akcijo. Znano in res je, da je cena mesa na Dunaji silno poskočila. Toda ravno c. kr. osrednja vlada, zastopstvo ministerstva, je samo priznalo, da je pri tem nekaj umetnega, kar dela to draginjo in ne živinorejci. Kako pa je s to ceno? Ne oporekam, da cene niso visoke, pa hvala Bogu, da so take, kajti sicer bi bilo posestvo marsikaterega kmeta na Kranjskem že prišlo na boben, kajti žito ne vrže čistega dohodka. Gospoda moja, kako pa je s ceno goveje živine? Ali je res konstatirano, da je bila zmiraj tako visoka, kakor dandanes? Ali ni bila še pred 5—6 leti cena goveje živine tako nizka, da so kmetje obupavali? Šele pred 3 leti se je cena povzdignila in sicer zato, ker je Avstrija sklenila trgovinsko pogodbo z Nemčijo, Italijo in Švico. Zato se je napravil veterinarski zakon, vsled katerega je Nemčija vezana, dovoliti avstrijski živini vhod v Nemčijo. Ta izvoz znašava veliko milijonov. Lani se je do avgusta izvozilo v Nemčijo za 55 milijonov gld. avstrijske živine in do konca decembra gotovo za 90—100 milijonov. To so lepe številke, drugo vprašanje pa je, ali bodo cene tudi ostale tako visoke. Davčni zakon iz l. 1869., gospoda moja, govori, da je pregledati zemljiško-davčni kataster vsakih 15 let in govori, da se pri urejanju katastra ne smejo upoštevati in v račun jemati najboljše letine in gospoda moja, lani smo imeli najboljše leto, kar se tiče cene goveje živine. Spominjajte se, da so imele severne dežele naše države osobito pa Nemčija grozno sušo in vsled tega silno slabo krmsko letino, sena ni bilo, detele še manj; na Češkem in Poljskem so bili skoraj uničeni vsi travniki. Vsled tega, gospoda moja, morali so seveda ljudje živinčeta po slepi ceni prodajati, sicer bi jim bila pocepala na pašnikih in ravnotako je bilo v Italiji in v Švici. Posledica te kalamitete je bilo, da se je moralo pobiti veliko živine in da noben kme-

tovalec v omenjenih deželah ni spodrejal. Zato je bilo lani stanje živine tako nizko. Lani je bilo že zopet več krme in zatorej so prišli kupci v sosedno Avstrijo in pokupili živine, kolikor je bilo mogoče. Iz tega uzroka je cena goveje živine tako visoka postala, toda gospoda moja, kakor hitro bode kmetsko posestvo v Nemčiji in v Švici napolnilo svoje hleve na poprejšnji stan, bodo cene naše goveje živine zopet padle. Imamo pa tudi druge prikazni, ki niso garancija za to, da bodo živinske cene tudi v bodočnosti ostale tako visoke, kakor so sedaj. Že sedaj prihaja v Evropo, v naši državi osobito na Dunaj, vsak teden izdatna množica živine in mesa iz dalnje Avstralije. Že beseda: eksport iz Avstralije mora pozornega storiti vsakega avstrijskega živinorejca. Ali ni Avstralija ona dežela sveta, ki je avstrijsko ovčjerejo ugonobila? Med tem, ko so imeli po avstrijskih posestvih pred leti po 50.000—80.000 ovac, svilnatih ali merinoških, se je dandanes ovčjereja čisto opustila, ker se skoraj več ne izplača. Avstralska volna je namreč primerno veliko lepša in cenejša nego avstrijska. Zato so kmetski zastopniki v državnem zboru pozorni na import avstralskega mesa. Avstralsko meso je tolsto, za naš želodec skoraj neprebavno, ker so voli tako opitani. Ta tolsča pa primore, da morejo v posebnih vagonih storiti tako pot. Sedaj se snuje velikanska družba na delnice z mnogimi milijoni, ki bode napravila posebno hitre parobrode, deloma s hlevi za živo živino, deloma z ledenicami za meso — z eno besedo, nevarnost za našo živinorejo je precej velika.

Gospoda moja, še nek drug faktor imamo upoštevati in ta je, da se v Avstriji hitro spreminja politični položaj. Zastopniki velikih mest, osobito pa Dunajski trkajo na vrata vlade in zahtevajo od nje, da zopet privoli vstop rumunski goveji živini in ker so videli, da se ministerstvo notranjih stvari in kmetijsko ministerstvo poganjata za živinorejo, šli so do presvitlega cesarja samega, da naj on zapove, da se meja proti Rumunski zopet odpre. Gospoda, kaj bi se zgodilo, ako bi se meja odprla? Da bi Nemčija takoj porabila priliko in zaprla vhod avstrijski živini, potem pa bi bilo tako, kakor je bilo poprej, predno se je sklenila pogodba. Reklo bi se, da na Rumunskem pogosto razsaja živinska kuga in takoj bi nemško ministerstvo naznanilo naši vladi, da se je iz veterinarsko-sanitarnih ozirov meja zaprla in da se je moral zabraniti naši živini vhod v Nemčijo, ker se je naša živina morebiti okužila po Rumunski živini in mora ministerstvo braniti interes nemških živinorejcev, da se tja ne zanese kuga! Sekcijski šef v ministerstvu baron Erb je poslal lani l. 1894. veterinarja v Rumunijo, in ta je konstatiral, da je tam celo leto razsajala živinska kuga. Ako bi pa sedaj Rumunska živina zopet imela vhod v Avstrijo, rekla bi Nemčija: Tu imam zadosti povoda, da zaprem mejo. Ne pozabimo, da v Nemčiji vpliv takozvane agrarne stranke v državnem zboru nemškem od dne do dne raste in da ima ta stranka veliko zaslobo osobito pri poljedelskem ministru samem, ki je najodločnejši agrarec in ta bi gotovo precej zaprl mejo, da bi branil svoje agrarce ali poljedelce.

Sedanjih žitnih cen se torej nikakor ne sme upoštevati, kajti te cene so le začasne.

Visoka zbornica! Sedaj pa poglejmo še nekoliko druge pridelke našega kmetkega gospodarstva.

Poleg živinoreje je za našo deželo posebne važnosti mlekarstvo, sirarstvo in maslarstvo. Gledé sirarstva mora vsakdo, ki opazuje cene, priznati, da so vsled pogodbe s Švico in Italijo — na drugi strani ima seveda naša živina vhod v te deželi — silno padle, ker se sir uvaža k nam brez colnine. In kako je z maslom? Kdor pazno čita časopise, ve, da se kupčija z umetnim maslom — Margarinfutter — čedalje bolj razvija. Ko je bila na Dunaji razstava živil, videli smo v posebnem paviljonu cele kupe margarina in postrežki so ponujali ljudem, da ga naj pokusijo. To je javna stvar in ravno tako javno je, da uporabljajo v javnih lokalih, v gostilnah izključljivo le margarin, kajti 1 kg margarina stane, kakor se je v državnem zboru omenilo, le 52 kr., to pa je taka cena, po kateri kmet poštenega naravnega masla ne more prodajati. Vsled tega je cena za maslo padla tako, da se kmetu več ne izplačuje, ga prodajati. Ko se je v državnem zboru predlagal načrt zakona o ponarejanji živil, storila je poslanska zbornica svojo dolžnost, gosposka zbornica pa je žalibog skrbela za to, da je dotični zakonski načrt zaspal.

Prav tako, kakor gledé teh izdelkov, godi se s slanino, svinjskim mesom in špehom. Odkar hodijo Švicarji in Nemci k nam kupovat prašiče, je nekoliko bolje, vendar pa so tudi te cene silno padle vsled konkurence iz Amerike izvažajočega se mesa, katerega prihaja v Evropo na stotisoče kvintalov.

Nekdaj je na Kranjskem cvetelo pridelovanje lanu in prediva, osobito na Gorenjskem, ob Savi. Dandanes je poljedelec skorej popolnoma opustil ta pridelek, ker je cena za predivo grozno padla in je to blago veliko nižje v vrednosti, kakor takrat, ko se je vcenjevalo.

Druga kultura so naši gozdi. Gozdje so bili kmetškemu posestniku, rekel bi, zadnji refugium (zavetišče), žalibog da so se preveč izkoriščali. To je umljivo, če se pomisli, kako slabe so bile letine v zadnjem desetletji in koliko se je v tem času storilo za omiko in ceste, kar se je prej vse zanemarljalo. Vsled tega so morale občine plačevati silne doklade in zato je kmet sebi in v meteorologičnem oziru, domovini v škodo izsekaval gozde.

Kake pa so sedaj cene lesa?

Kdor se peča z lesno kupčijo, ve in priznal bode, da so pred 20 leti, ko so se vcenjevali gozdi in ko so se l. 1878. stalno določile cene, deske za 30—35% več veljale nego dandanes. In kako je to, da ima naš les, ko vendar sosedujemo deželam v obalih Adrije, tako nizke cene? To prihaja deloma od tudi, da je južna železnica potom refakcij omogočila v Tržaško pristanišče import dilj in lesa iz daljnih Karpat in iz Galicije. En vagon lesa prevažajo iz Galicije v Trst za 110 gld., med tem ko voznina iz Kresnic ali Lazov stane 63 gld. Iz krajev, ki so 6 ali 7krat bolj oddaljeni, voznina torej še polovico več ne znaša in to je omogočilo dovažanje lepšega lesa iz Karpat in Galicije v Trst. To kaže,

da ne velja, da bi kranjskim posestnikom gozdje toliko prinašali, kakor takrat, ko so se cene napravile.

Kaj pa naj rečem o trtojeji, o oni panogi gospodarstva v kronovini Kranjski, ki je na tisoče rodovin preživljala in našemu ljudstvu, osobito na Dolenjskem dajala lep zaslužek. Kar ni uničila trtna uš, ugonobila je perenospora. Perenospora premagali so s bakrenim vitrijolom, a stvar je stala veliko dela in denarja. Grozno delo je vojskovati se z ujimami in vklub vsem naporom opustošeni sta danes po filokseri dve tretjini vseh kranjskih vinogradov. Ali je potem opravičeno, da skupna svota zemljiškega davka ostane ista, kakor se je v boljših časih izračunila, ko sta dve tretjini najplodovitejših zemljišč, vinogradov, opustošeni? In koliko napora in koliko stotisoč goldinarjev se bo moralo še potrositi, da bodo vinogradi zopet donášali čisti prihodek! Jasno je torej, da dosedanja davčna svota ne sme nadalje veljati in zato se mora cesarski vladi dokazati nastale neugodnejše razmere, da odpomore prehudo zadetim zemljiškim posestnikom.

Gospoda moja, še nek drug povod me je napotil, da sem stavil svoj nasvet in to so naši pašniki. Že večkrat sem imel priliko poudarjati to za deželo našo, osobito za Gorenjsko pereče vprašanje.

Iz uradnih statističnih številk finančnega ministerstva, ki so pridejane zakonskemu načrtu, razvideti je, da se je na Kranjskem pri zadnji reambulaciji in ocenitvi v primeri s prejšnjo dobo znižala svota sveta samega zapisanega v kulture „pašnikov“ za 107.000 oralov, zato svota zemljišč upisanih v kulture „gozdov“ povišala za 67.800 oralov. Priznavam, da se je od teh 107.000 oralov lep del delal v njive in travnike, na vsak način spričuje druga številka, da se je pri nas osobito v planinskih krajih ali vedoma ali nevedoma mnogo parcel, ker je na njih stalo tu pa tam kako drevesce ali grmičje, prepisalo v gozd. Zastopnikom kmetških interesov v državnem zboru v kmetijskem in davčnem odseku posrečilo se je to dokazati, tako da je kmetijski minister priznal, da se je tukaj zgodila krivica, ki se mora popraviti. Finančni minister se temu ni upiral in zato se je vzela v revizijski zakon določba § 13., po kateri je omogočeno dotičnim zemljišnim posestnikom zahtevati, da se parcele, ki so bile poprej pašniki in so sedaj po pomoti upisane kot gozd, brez daljne razprave zopet zapišejo kot pašniki, da če se je tudi že izdal od strani politične oblasti nalog za pogodjzitev, ta nalog postane neveljaven. Izvzeti so seveda gozdi, ki so dejani v prepoved zaradi strmin in hudournikov. Ta paragraf je sprejet v zakon in bode gotovo odobren in vsled tega določila bode omogočeno, da dobimo na tisoče oralov sveta zopet nazaj za pašnike, ki so še vedno čvrsta podlaga reji osobito mlade živine. Edina panoga gospodarstva, ki še prinaša našemu kmetškemu posestniku kaj dobička je živinoreja, osobito na Gorenjskem, ali tudi ta panoga bide trd boj za svoj obstanek in zato je velike važnosti, da pride § 13. revizijskega zakona našemu kmetškemu ljudstvu v vednost in da se ljudstvo opozori na to, da si vsled tega določila lahko tisoče oralov zemljišč zopet nazaj pridobi za pašnike. Kmetovalci ne morejo poznati

vseh dobrot raznih zakonov, zato pa je naša in posebno dolžnost deželnega odbora, da opozorimo ljudstvo na dobrote, ki se mu ponujajo po raznih zakonih. Zaradi tega sem nasvetoval, da naj deželni odbor spiše poljudno knjižico in opozori županstva zlasti na Gorenjskem na § 13. revizijskega zakona ter jih pozivlje, da preiščejo stare in nove katasterske parcelne zapisnike in povprašajo po svojih občinah dotične zemljiške posestnike, ali zahtevajo, da se dotične parcele zopet povrnejo v kulture pašnikov, s čemer bi se precej zemljišč dalo pridobiti za živinorejo.

Visoka zbornica! Jaz mislim, da kar sem navedel, zadostuje v utemeljevanje mojega predloga in da se iz vsega tega vidi, da je koristno in dobro, pa tudi neobhodno potrebno, da deželni odbor stori kar more, da bode deželna komisija zamogla delovati res v korist našim kmetskim davkoplačevalcem.

Prosim torej le še, da visoka zbornica izvoli moj predlog izročiti upravnemu odseku v posvetovanje in poročanje.

(Živahna pohvala. — Lebhafter Beifall.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec Povše nasvetuje v formalnem oziru, da se njegov predlog izroči upravnemu odseku. Gospodje poslanci, ki potrjujejo ta predlog, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Preidemo k daljni točki dnevnega reda, to je:

7. Priloga 26. Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda poslanca dr. Tavčarja in tovarišev gledé splošne direktne volilne pravice.

7. Beilage 26. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Dr. Tavčar und Genossen, betreffend das allgemeine directe Wahlrecht.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Tavčar ima besedo.

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! Današnji moj predlog je v formalnem oziru oprt na član 19. deželnega reda, kateri določuje, da se smejo v deželnem zboru staviti nasveti tudi gledé takih splošnih zakonov, ki se imajo izdati na korist dežele ali države sploh. Ker je pa že v vladnem obrisu, ki je bil objavljen gledé volilne reforme, opozorjeno na to, da bodo tudi deželni zbori poklicani pečati se z volilno reformo, in ker se to naglaša tudi v predlogu Rutovskijevem, potem mi pač ni potrebno v meritornem oziru na dolgo in široko utemeljevati svojega predloga. Upam, da se bode takrat, ko predloži svoje poročilo odsek, katerega izvolitev bodem predlagal, vnela dolga in

temeljita razprava in torej danes ni treba, na dolgo razkladati pomena predloga, ki se tiče perečega vprašanja, katero mora vsakemu resnemu politiku — in teh sedi mnogo v tej zbornici — itak do zadnje pičice znano biti. Da je volilna reforma v Avstriji potrebna in neizogibna, o tem ne more biti dvoma. Današnji nemški volilni zakoni, kateri ustanavljajo volilno pravico, ustanavljajo prav za prav kričečo krivico, ker so te zakone o svojem času skovali nemški centralisti, ki so živeli v veri, da se Avstrija ne more obdržati, ako se ne ustanovi na korist velikim posestnikom privilegij in ako se ne ustanovi taka volilna geometrija, da je nemškemu življu omogočena večina tudi tam, kjer ga ni, ali je pa v taki manjšini, da bi sploh nikdar ne mogel priti do veljave. Volilni zakoni, kateri omogočujejo še dandanes, da na Moravskem, kjer je ogromna večina prebivalstva slovanska, Slovani ne morejo priti do večine in ki so o svojem času omogočili, da so še celo pri nas na Kranjskem imeli večino v javnih zastopih tisti stari nemškutarji, ki so dandanes popolnoma, skoraj popolnoma izumrli, če izvzamem gospoda dr. Schafferja (Veselost. — Weiterfeit.) taki volilni zakoni niso veliko prida in le čuditi se je, da so slovanski narodi toliko časa potrpežljivo prenašali to breme. Razširno dokazovati, kako krivični so današnji volilni zakoni, ne vidi se mi potrebno. Treba je v obče le uvaževati, da pride na kakih 5000 veleposestnikov v državnem zboru celih 85 poslancev, torej na 63 volilcev jeden poslanec, v mestih na 2300 volilcev tudi jeden poslanec, ali še hujše je razmerje v kmetskih občinah, kjer pride na kakih 10500 volilcev samo jeden poslanec. Če pa se ozrete ne na volilce, temveč na prebivalstvo v obče, vidite da so volilni zakoni še veliko bolj krivični. V mestih pride na kakih 26.000 prebivalcev, na deželi pa na 143.000 prebivalcev po jeden sam poslanec! Te številke govore jasno in ni treba daljnih dokazov za to, da so naši volilni zakoni skrajno krivični in da je neobhodno potrebna volilna reforma. In to tudi tedaj, če se ne ozira na to, da imamo v Avstriji kake tri milijone mož, kateri plačujejo nekoliko davka ali so pa vsaj tako inteligentni, da bi lahko sodelovali v javnem življenju, kateri pa vendar nimajo volilne pravice. Ti volilni zakoni, ki so dandanes pri nas v veljavi, so torej zastareli, in neobhodno potrebno je, da se reformujejo. To potrebo je čutila tudi sedanja koalicijska vlada in zato je predložila takozvano temeljno preosnovo volilnih zakonov, ali ta preosnova je mrtvorajeno dete, katero ne bode prišlo k življenju, tudi ne v novem belem oblačilci, v katero so je oblekli Poljaki s svojim predlogom Rutovskega.

Nek nemški učenjak je trdil, da ni vsaka doba sposobna za legislatorično delavnost in da nima vsak čas sposobnosti, da bi vstvarjal koristne in dobre zakone.

Ta izrek velja tudi o različnih vladnih zistemih in jaz mislim, da se da trditi, da ravno sedanja koalicija ni nikakor sposobna in poklicana, da bi mogla izdati koristnih in praktičnih zakonov, oziroma da bi mogla sedanje in posebno volilne zakone reformovati na pravični podlagi.

Kaj je koalicija, vemo vsi in vemo, da je to neko politično hinavstvo, ki se na umeten način vzdržuje v Avstriji. Njena glavna zastopnika v naši kronovini sta dandanes — ko je Šuklje šel v politični pokoj — na jedni strani Njega ekscelencija gospod baron Schwegel, na drugi strani gospod kanonik Klun. Na Dunaji se morata ljubiti in dajati si drug drugemu politične poljube. (Veselost. — Heiterfeit.) V Ljubljani pa se nekoliko manj ljubita, ker smo tu manj koalirani kakor na Dunaji. Ali če bi jima v srce pogledal, prepričan sem — da si jeden drugemu prav iz srca želita, ne peklenskega ognja, kajti to bi ne bilo krščansko, (Veselost. — Heiterfeit.) ampak, da si želita jeden drugemu, da bi vrag vzletista načela, katera zastopa stranka, jednega ali drugega. Zaradi tega mislim, da je koalicija, katera združuje tako med seboj nasprotujoče elemente nenaravna in da vse, kar od koalicije živi, živi le od danes na jutri in da se za dolgo ne bo moglo vzdržati. Zaradi tega se mi vidi, da koalicija ni poklicana za volilno reformo, to pa tudi zategadelj ne, ker je znano, da se knez Windischgrätz ali tisti, ki je prav za prav ministerski predsednik, to je minister pl. Plener, ni polastil volilne reforme iz lastnega prepričanja. Novo ministerstvo polastilo se je te reforme le radi tega, ker je bila že pripravljena v torbici, katero mu je zapustil grof Taaffe. Prevzelo jo je z nevoljo sicer, končno pa z namenom, da nekaj zvrši, s čemer se avstrijskim narodom vrže nekoliko peska v oči, drugega nič.

Polovičen, kakor koalicija, je tudi načrt, kate-rega je koalicijska vlada glede volilne reforme predložila državnemu zboru. Kdor hoče pri nas v Avstriji reformovati volilno pravico, mora se — kakor je popolnoma naravno — postaviti izključno na stališče pravice. Ne sme se vprašati: „Kaj je koristno za to ali ono stranko?“, ampak resen zakonodajalec se more le vprašati: „Kaj je pravično?“

Sedaj pa poglejte, kako je početje koalicijskih strank gledé volilne reforme! Izvemši jedne, ne postavlja se nobena stranka na stališče pravice, ampak vsaka stranka se postavlja le na stališče „posesti“ ali „posestnega stanja“ — „Besitzstand“ — to je na stališču tistega političnega „Schwindel“, ki je v poslednjem času prišel v veljavo, ki pa nima drugega namena, nego da dobijo Nemci vse, Poljaki nekaj, — vsi drugi slovanski narodi pa nič! Na to stališče, gospoda moja, so se postavili gledé volilne reforme koaliranci.

Zares ginljivo je, gledati v volilskem odseku državnega zbora te politične kramarčke, kako vsak pazi, da bi mu sosed česar ne izmaknil, kar je poprej imel na podlagi sedanjih krivičnih zakonov! In ravno tako ginljiva je tista popolna harmonija med Poljaki in nemškimi levičarji — ki hočejo še naprej daviti Ruse v Galiciji, in Nemci, ki bi prej ko slej radi slovanske narode obdržali v starem tlačanstvu.

Cela ta volilna reforma je sumljiva in jaz upam, da jo koalicija ne bode izpeljala in bi tudi obžaloval, ako bi jo izpeljala. Kakor je po pravici Lupul naglašal, Avstrija ne sme priti tako daleč, da bi iz rok združene levice prejela volilno reformo. Ako bi

jo prejela od koalicije, ne pomenilo bi to, ker je v koaliciji odločilna združena levica, nič drugega, nego da bi jo prejela od židovske liberalne nemške stranke! In tako volilno reformo moramo Slovani v Avstriji hvaležno odklanjati!

Vzlic temu, da ima volilna reforma le malo upanja, da bi prodrla, vidi se mi koristno in potrebno, da se stvar v našem deželnem zboru spravi v razgovor. Načela, katera moramo mi Slovenci zastopati v tem oziru, so jasna in se podajajo sama po sebi. Izreči se moramo za splošno direktno in kolikor mogoče jednako volilno pravico, zaradi tega že, ker bi bila to najpravičnejša volilna reforma in tudi zaradi tega, ker bi se vsled nje slovenski živelj posebno ob periferijah na noge postavil. Ako bi mi imeli splošno direktno in kolikor mogoče jednako volilno pravico, bili bi Slovenci na Primorskem, Goriškem in Koroškem veliko močnejši kakor dandanes.

Pa kakor rečeno, v Avstriji še dolgo ne bode-mo prišli do take volilne pravice in zaradi tega izberimo si mesto idejala, mesto uzora, vsaj tisto, kar se temu uzoru najbolj približuje! Temu pa ustrezajo načela, katera so v mojem predlogu naglašena in o katerih upam, da jih bode visoka zbornica odobrila, ker so pravična in bi tudi koristna bila za slovenski narod, na katerega se moramo v tej zbornici najpoprej ozirati.

Dasiravno sem izrekel, da ne upam, da bode sedanja koalicijska vlada izpeljala volilno reformo, temveč nasprotno upam, da se bode na tej volilni reformi koalicija razbila, zdi se mi vendar koristno in potrebno, da vprašanje o volilni reformi v kranjski deželni zbornici pride v razgovor, ker bi se sicer reklo, da nam na tej stvari nič ni ležeče, temveč da smo zadovoljni s starimi nemškimi volilnimi zakoni, ki so žalibog še sedaj v veljavi. Še nekaj se mi vidi primerno naglašati pri tej priliki.

Kakor veste, imamo nekoliko slovenskih državnih poslancev v tej zbornici, ki so pristopili koaliciji. Prepričan sem, da imajo ti gospodje svoj stalen, trden program gledé svojega koalicijskega postopanja in da bodo z znano svojo že velikokrat pokazano odločnostjo od vlade vse zahtevali, kar je potrebno za slovenski narod. (Veselost v središči in klici: „dobro, dobro!“ — Heiterfeit im Centrum und Ruße: „dobro, dobro!“) Včasih pa pridejo ti gospodje, katere jaz visoko spoštujem (Veselost v središči. — Heiterfeit im Centrum.) v tak položaj, da si ne morejo pomagati in da kakor Herkulej na razpotji ne vedo, na katero stezo bi jo krenili. Kar Vas je koaliranih slovenskih poslancev, tako je med vami samo jeden po ravno tisti stezi hodil, in to je gospod poslanec Šuklje. Nikdar ni krenil ne na levo in ne na desno, temveč ostal na koalicijski stezi in prišel — kakor se je pokazala — tudi do cilja. (Živahna veselost. — Lebhaftes Heiterfeit.) Vi drugi gospodje pa včasih tavate nekoliko po temi, (Poslanec Klun: — Abgeordneter Klun: „Čisto nič!“) da se človeku dozdeva, kakor da ne bi vedli ne naprej, ne nazaj. (Smeh in ugovor na levi. — Gefächter und Widerspruch links.) Bodi si pa to resnica ali obrekovanje, nekaj moram konstatovati Vam na čast

in slavo: gledé volilnega vprašanja ste se postavili na pravično stališče. V tem mnenji me je utrdil izvrstni govor, ki ga je govoril poslanski moj tovariš gospod Klun v volilskem odseku in jaz bi le želel, da ostanete na tej poti in je ne zapustite. (Poslanec Klun: — Abgeordneter Klun: „Gotovo ne!“) To je le moja subjektivna bojazen, zato pa želim, da se volilno vprašanje tudi v tej zbornici postavi v razgovor, da bodeite videli, da imate deželni zbor in slovenski narod za seboj in da ostanete pri Vašem dosedanjem prepričanju.

Upam, da Vas bode razgovor o mojem predlogu potrdil v tem dobrem prepričanju in zaradi tega priporočam svoj predlog visoki zbornici, v formalnem oziru pa nasvetujem, da se izvoli poseben odsek 11 članov, kateremu naj se potem moj predlog odkaže v posvetovanje in poročanje. (Odobranje v središči. — Beifall im Centrum).

Deželni glavar:

Gospod predlagatelj dr. Tavčar nasvetuje, da se za posvetovanje o njegovem samostalnem predlogu izvoli posebni odsek 11 članov. Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Izvolitev tega odseka bom postavil na dnevni red prihodnje seje.

Preidemo na daljno točko, to je:

8. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu zaklada deželne prisilne delalnice za l. 1895. (k prilogi 10.).

8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Zwangsarbeitshausfonds pro 1895 (zur Beilage 10.).

Berichterstatter Lukmann:

Hoher Landtag! Die Beilage Nr. 10 informirt die geehrten Herren über den Voranschlag des Zwangsarbeitshausfonds für das Jahr 1895. Der Finanzausschuss hat alle Positionen geprüft und findet dem hohen Landtage zu beantragen, es möge der Voranschlag des Zwangsarbeitshausfonds, wie er hier in der Beilage Nr. 10 dem hohen Landtage vorgelegt worden ist, angenommen werden. Ich werde mir erlauben in der Specialdebatte die einzelnen Positionen vorzutragen.

Deželni glavar:

Otvarjam splošno razpravo.

Zeli kdo besede?

(Nič se ne oglasi. — Niemand meldet sich).

Ker ne, prosim gospoda poročevalca, da preide v specialno razpravo.

Berichterstatter Lukmann:

Erfordernis.

Capitel I. Gehalte, Quinquenal- und Activitätszulagen	4.740 fl.
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel II. Emolumente	425 "
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel III. Bestellungen	536 "
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel IV. Löhnungen und Zulagen der Aufseher	15.849 "
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel V. Remunerationen und Aus- hilfen	400 "
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel VI. Kirchnerfordernisse	100 "
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel VII. Erfordernisse für Montur und Armatur	1.500 "
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel VIII. Amts-, Kanzlei- und Unterrichtserfordernisse	240 "
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel IX. Fabrikserfordernisse	24.450 "
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel X. Erhaltung der Gebäude	820 "
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel XI. Steuern und Gaben	17 "
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel XII. Regiekosten	39.816 "
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel XIII. Pensionen und Erziehungsbeiträge	350 "
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel XIV. Provisionen	1.185 "
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel XV. Gnadengaben	800 "
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel XVI. Verschiedene Ausgaben	758 "
(Obvelja. — Angenommen.)	
Die Recapitulation dieser Posten er- gibt eine Erfordernissumme von	91.994 fl.
(Obvelja. — Angenommen.)	

B e d e u n g.

Capitel I. Interessen	86 fl.
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel II. Ertrag der Fabrikanstalt und Verdienste der Zwänglinge	45.550 "
(Obvelja. — Angenommen.)	
Fürtrag	35.636 fl.

Übertrag	: 45.636 fl.
Capitel III. Verpflegs-, Heil- und Leichenkostenvergütungen (Obvelja. — Angenommen.)	44.400 "
Capitel IV. Verschiedene Einnahmen (Obvelja. — Angenommen.)	3.800 "
Die Recapitulation dieser Posten ergibt eine Gesamtbedeckung von	93.836 fl.
und wenn diese Gesamtbedeckung entgegengehalten wird dem Gesamterfordernisse per	91.994 "
so ergibt sich ein Überschuss von	1.842 fl.
(Obvelja. — Angenommen.)	

Sch beantrage die dritte Lesung.

Deželni glavar:

Prosim gospode, ki pritrde predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.
(Obvelja. — Angenommen.)
Sprejeto.

Preidemo k daljni točki.

9. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželnega posojilnega zaklada za l. 1893. in o proračunu za l. 1895. (k prilogi 23.).

9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Landesanlehensfondes pro 1893 und den Voranschlag pro 1895 (zur Beilage 23).

Poročevalec Stegnar:

Visoka zbornica! V imenu finančnega odseka imam čast poročati o računskem sklepu deželnega posojilnega zaklada za leto 1893. Finančni odsek je vzel vse postavke tega računskega sklepa v pretres in je našel, da se postavki prihodkov in troškov v vsem lepo ujemajo.

Ako pogledate na strani 2. priloge 23. svote, ki rezultirajo iz rednih, izrednih in prehajalnih dohodkov, vidite, da se nahaja v 1. predalci svota 212.323 gld. 50¹/₂ kr. kot skupna vsota prihodkov; ista vsota se nahaja tudi na strani 4. kot glavna svota potrebščine. Kakor ta dva postavka imajo isto uzajemnost tudi vsi drugi med seboj; zaradi tega nima finančni odsek nič posebnega omeniti.

Gledé nekaterih prekoračenj in prihrankov daje deželni odbor na strani 1. pojasnila. Tako pravi, da je „skupna redna potrebščina“ mimo proračuna večja za 287 gld. 68 kr. Ta vsota se pa ne nanaša na redno, temveč na izredno potrebščino in torej bi morala beseda „redna“ izostati. Ta višji izdatek je nastal vsled večjih potrebščin za lokalne komisije, ki se niso mogle proračunirati.

Pokritje je bilo proračunjeno na 282 gld. 23 kr. in zato je razlika tukaj za 5 gld. 45 kr., kar je smatrati za prekoračenje. Ako se primerja drugi

postavke na strani 1. „prejeta dotacija“ v znesku 83.793 gld. 36 kr. s proračunjenim zneskom 83.409 gld. 93 kr., kaže se tukaj prihranek 383 gld. 43 kr.

Pri izredni potrebščini se nahajajo na strani 2. „vplačila dežele“ v znesku 367 gld. 41¹/₂ kr. med zastanki pričetkom leta 1893. Ti zastanki so za 12 gld. 01¹/₃ kr. manjši vsled povračila preplačil, ne pa „predplačil“, kakor je v opombi ad IV. tiskano.

Pod številko II. se nahaja dotacija deželnega zaklada med zastanki koncem leta 1893. in sicer v visokosti 42.605 gld. 26 kr. Istotako se nahaja med zastanki pričetkom l. 1893. svota 43.436 gld. 66¹/₂ kr. Ti dve svoti lani niste bili postavljeni v proračun, letos pa sta se vsprejeli zaradi popolnega računskega pokritja vseh začetkom in koncem leta 1893. na dolgu zastalih troškov.

Gledé potrebščine ali troškov imam omeniti, da je bilo pri izrednih troških za deželno komisijo letos manj potrošeno za 85 gld. 11 kr., za lokalne komisije pa za 372 gld. 79 kr. več. Deželna komisija je potrebovala vsega skupaj 1007 gld. 64 kr.; uradne in pisarniške potrebščine so bile proračunjene na 150 gld., dejansko pa se je potrosilo samo 45 gld. 01 kr., tako da se je vsled tega prihranilo 104 gld. 99 kr.; temu nasproti pa je bilo popotnih troškov več za 19 gld. 80 kr.; če se torej ta plus in minus primerja drug proti drugemu, rezultira, da je bilo prihranjenih 85 gld. 11 kr.

Po teh pojasnilih si usojam v imenu finančnega odseka nasvetovati:

Visoka zbornica skleni:

Računski sklep deželnega posojilnega zaklada za leto 1893. z vkupnim pokritjem 211.377 gld. 36 kr. in z jednako vkupno potrebščino, z vkupnimi dejanskimi dohodki 212.323 gld. 50 kr. in z enakimi dejanskimi troški, kakor tudi z enakimi svotami zastankov v dohodkih in troških z zneskom 51.873 gld. 78¹/₃ kr. se odobri in vzame na znanje.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrde temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje poročanje.

Poročevalec Stegnar:

Čast imam poročati nadalje o razkazu skupne imovine koncem leta 1893.

Razkaz imovine se je sestavil na podlagi ravnokar sprejetih in potrjenih števil in ker so vsi postavki računskega sklepa opravičeni, je tudi izkaz skupne imovine čisto korekten. Tukaj moram samo to omeniti, da se je vsled poprej omenjenih postavkov na strani drugi pod naslovom II. in vsled izločitve drugih malih v prejšnjih letih zastalih zneskov popravil letošnji pričetni dolg od 3.864.717 gld.

02¹/₃ kr. na 3,821.300 gld. in tako popravljene znesek se nahaja tukaj na strani 6. za preteklo leto 1892. izkazan. Ako primerjamo ta čisti dolg z onim leta 1892. v znesku 3,772.100 gld., tedaj se kaže, da se je ta dolg zmanjšal za 49.200 gld. S to svoto so se namreč leta 1893. izplačale izžrebane obligacije deželnega posojila.

Po teh besedah prosim, da bi visoka zbornica sklenila:

Po razkazu čiste imovine iznaša čisti dolg 3,772.100 gld., ki se je tekom 1893. leta zmanjšal za 49.200 gld., kar se tudi vzame na znanje.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrde temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Prosim gospoda poročevalca, da poroča še o proračunu deželnega posojilnega zaklada za l. 1895.

Poročevalec Stegnar:

Gledé proračuna deželnega posojilnega zaklada za leto 1895. mi je opomniti nastopno: Na strani 7. v potrebsčini se nahajajoči naslovi kažejo nastopne pravilno proračunjene zneske:

I. Izplačilo glavnice v gotovini povodom rednega izžrebanja = 53.200 gld.;

II. izplačilo obresti obligacij deželnega posojila = 148.832 gld.;

III. izplačilo dohodarine državi od starega zemljiščno-odveznega dolga = 2018 gld.;

IV. razni troški = 218 gld.;

V. režijski troški pa so proračunjeni: za deželno komisijo na 968 gld. in za lokalne komisije na 150 gld., skupaj = 1118 gld.

Skupni troški so torej proračunjeni na 205.386 gld.

Pokritje pa obstoji iz dosedanjega pogodjenega državnega doneska 127.227 gld., kateri pa z letom 1896. popolnoma prestane. Visoki zbornici se je torej žalostjo posloviti od te številke, ki je prinašala deželnemu zakladu lep dohodek.

Drugih dohodkov ni razun zneska 2 gld., ki je za takse od blanketov proračunjen.

Skupno pokritje torej znaša 127.229 gld. in v primeri s potrebsčino v znesku 205.386 gld., kaže se primanjkljaj 78.157 gld., kateri je pokriti iz deželnega zaklada.

Finančni odsek nasvetuje:

V proračun za l. 1895. navedene svote:

- 1. redna potrebsčina . . . . 204.268 gld.
- 2. izredna potrebsčina . . . . 1.118 „
- 3. redno pokritje . . . . 127.229 „ in

4. primanjkljaj:

redni = 77.039 gld.

izredni = 1.118 „

torej oba = 78.157 „

se po predlogu deželnega odbora nespremenjeno odobré.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrde temu predlogu finančnega odseka, izvolijo obsedeti. Predlog je sprejet.

Nadaljujemo dnevni red; na vrsto pride:

10. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu gledališkega zaklada za l. 1893. (k prilogi 18.)

10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Theaterfondes pro 1893 (zur Beilage 18.)

Poročevalec Hribar:

Visoki deželni zbor! Pri računskem sklepu gledališkega zaklada, o katerem Vam imam čast poročati v imenu finančnega odseka, bodo se številke, ki se nahajajo na strani 1. priloge 18, v uvodu nekoliko premenile in zato naj mi bode dovoljeno, da podam k posameznim točkam kratko pojasnilo.

Začenjajoč s prihodki, nimam o I., II. in III. poglavji ničesar omeniti. Pri IV. poglavji pa vidite, da so se dohodki proti proračunu povišali za 5740 gld. 24¹/₂ kr. Ti povečani dohodki imajo svoj izvirek v tem, da so se lože za sezono 1892/93 oddale veliko dražje, kakor je bilo proračunjeno in istotako za sezono 1893/94. Tangenta za skupilo lož, pripadajoča na leto 1893. od skupila pro 1892/93 iznaša 7123 gld.; ona tangenta pa, ki pripada na leto 1893. iz skupila pro 1893/94 iznaša 8617 gld. 24¹/₂ kr. Vsega skupaj je bilo dohodkov od lož 15.748 gld. 24¹/₂ kr., to je 5740 gld. 24¹/₂ kr. več, kakor je bilo proračunjeno.

Pri V. poglavji imam omeniti, da se je za redutno dvorano za razne koncerte in druge predstave, ki so se priredile v dvorani, dobilo 160 gld. več, kakor se je proračunilo.

Gledé izrednih prihodkov nimam napraviti nobene opombe; gledé prehajalnih prihodkov pa nanznam, da se ti dohodki pod številkami XI., XII. in XIII. popolnoma krijejo z izdatki na 6. strani priloge pod številkami XII., XIII. in XIV. in po tem takem ne morejo na bilanco vplivati. Z ozirom na to predlagam, da se računski sklep gledališkega zaklada za l. 1893. odobri v prihodkih, kakor ga je predložil deželni odbor.

Gledé stroškov, ki so bili skorej pri vseh naslovih nekoliko višji, kakor so se proračunili, treba je sledečih pojasnil:

Pri I. poglavji so bili troški višji za 236 gld. 50 kr., ker se je deželnemu inženirju Hraskemu dovolila od 7. februarja l. 1893. naprej nadzorovalna priklada po 1 gld. na dan, torej vsega skupaj 330 gld.; nasproti pa se je prihranilo 93 gld. 50 kr., ker je prejšnji prizoriščnik izstopil pred koncem leta iz službe in je bil novi prizoriščnik nastavljen z manjšo plačo.

Pri II. naslovu se je za vzdržavanje poslopj za 383 gld. 86¹/₂ kr. več izdalo, kakor je bilo proračunjeno. Omeniti je pa, da je ta svota v zvezi s poglavjem VIII., kjer se je za zgradbo gledališča proračunjena svota za 951 gld. 15 kr. prekoračila. Tekom leta 1893. se je pokazalo, da so nekatere poprave v gledališči neizogibno potrebne; pokazalo se je pa tudi, da nekatera dela, katera so se zvršila pod imenom „poprave“, niso bile poprave, temveč nove naprave, na katere se iz početka ni mislilo. Zaradi tega je deželni odbor čisto pravilno razdelil to številko in zaračunal višji izdatek 383 gld. 86¹/₂ kr. pri II. poglavji in 951 gld. 15 kr. pri poglavji VIII.

Gledé III. poglavja nimam storiti nobene opombe.

Gledé IV. poglavja omenjam samo, da se je izdalo 63 gld. 93 kr. več zavarovalnine, ker se je inventar, kateri se je leta 1893. prikupil, zavaroval.

Pri V. poglavji se je izdalo 302 gld. 49 kr. več, kakor je bilo proračunjeno, ker se je tekom leta pokazalo, da je bilo za razne predstave nakupiti inventarja in drugih potrebščin. Zato pa se je tudi vrednost inventarja pomnožila, kakor je razvidno iz razkaza premoženja.

Pri VI. poglavji vidi se čudna prikazen, da se je proti proračunu za 952 gld. 73 kr. manj izdalo.

To je samo po sebi neverjetno in tudi nemogoče, zato ker je visoki deželni zbor postavil v proračun znesek, katerega ima dežela plačevati za amortizovanje posojila 100.000 gld. Dotične številke so stalne in zaradi tega v tem poglavji ne more biti izkazana manjša svota. Ako se je to vender zgodilo, pripisati je to pomoti v deželnem knjigovodstvu, ker ni zapisalo teh 952 gld. 73 kr. v potrebščini za l. 1893., temveč jih je pod poglavjem XI. pri prehajalnih troških vpisalo samo v blagajnični promet l. 1893. Zaradi tega je potrebno, da se znesek 952 gld. 73 kr. dodatno zaračuni v VI. poglavji kot amortizacija posojila in na drugi strani sprejme med dohodke pri poglavji X. in med izdatke pri poglavji XI.

Z ozirom na to se je potrebščina, respektive izdatek zvišal od 26.022 gld. 25 kr. na 26.974 gld. 98 kr. in v primeri z dohodki je potem prebitok manjši, kakor je naznanjeno od slavnega deželnega odbora. Namesto 2633 gld. 80¹/₂ kr., kakor je izkazano na l. strani priloge, ostane prebitka le 1681 gld. 07¹/₂ kr. Istotako je potrebno, da se popravijo daljne številke in sicer, kjer se primerja skupno pokritje in potrebščina, ker skupna potrebščina ni znašala 3435 gld. 25 kr. ampak 4387 gld. 98 kr. Če se ti dve številki primerjate, najde se gori naznanjena svota prebitka. Toliko o računskem sklepu gledališkega zaklada za l. 1893.

Gospodje kolege, ki se zanimajo za to, koliko je zgradba novega gledališča stala, našli bodo na 2. strani prilogini natančno obrazložbo, kaki so bili ti troški in kako pokritje so našli. Razvidno je, da so se nepokriti troški v znesku 38.097 gld. 55¹/₂ kr. poravnali predplačiloma iz deželnega zaklada, in to na podlagi sklepov, katere je visoki deželni zbor storil pri proračunih gledališkega zaklada v preteklih letih.

Z ozirom na vse to predlagam:

Visoki deželni zbor naj sklene:

I. Računski sklep gledališkega zaklada s prihodki: rednimi	18.656 gld. 05 ¹ / ₂ kr.
in izrednimi	10.000 „ — „

torej vкуп . . . . . 28.656 gld. 05¹/₂ kr.

ter izdatki:

rednimi 12.460 gld. 27 kr.
----

izrednimi 13.561 „ 98 „
----

in prehajalnimi 952 „ 93 „
----

torej vкуп . . . . . 26.974 „ 98 „

in potem takem s prebitkom . 1.681 gld. 07¹/₂ kr. se odobri.

Da bodem mogel prestopiti v specijelno debato, dovoljeno mi bodi, da poročam takoj še o razkazu imovine. Gledé številke tega razkaza nima finančni odsek ničesar omeniti, temveč priporoča, da se razkaz imovine, kakor je obsežen na straneh 8 in 9 odobri; pač pa imam napraviti nekoliko opomenj gledé posameznih stvari.

Pod št. 3. med aktivni je zaračunjena vrednost redutnih hiš v znesku 19.400 gld. in gledališča v znesku 299.767 gld. 22¹/₂ kr. Tu se kaže, kakor je razvidno iz opombe k točki 3. a, neka anomalija; da se namreč pri vrednosti redutnih hiš vsako leto odpisuje 4⁰/₁₀, od vrednosti gledališča pa nič. Kar se tiče odpisa vrednosti od hiš, je ta odpis po mnenji finančnega odseka in mojih mislih čisto neopravičen, kajti ako se bodo od vrednosti redutnih hiš tudi še zanprej vsako leto odpisovali gotovi odstotki, potem mora končno priti do tega, da vrednost teh hiš ne bode v razkazu premoženja zaračunjena z nobenim zneskom več, temveč da bodeta hiši izginili iz deželnega premoženja. Neopravičeno je pri hišah odpisovati obrabljenost, ker se vedno popravljajo in s popravami zopet zadobe svoje prvotno lice in vrednost. Sicer je svota 19.400 gld., katera je za leto 1893. kot vrednost redutnih hiš postavljena v razkaz imovine gledališkega zaklada, že tako jako majhna, kajti o tem ne more biti dvojbe, da sta ti dve hiši dandanes vredni veliko več kakor 19.400 gld. in da pridobivajo od leta do leta večjo vrednost, čim bolj se povečuje Ljubljana in množi število njenega stanovništva.

Zaradi tega je mislil finančni odsek, da je treba revokovati sklep visokega deželnega zbora z dné 19. septembra l. 1887. in deželnemu odboru naročiti, da pri hišah ne odpisuje nič več. Pač pa je videl finančni odsek — in to je še večja neskladnost — da se ničesar ne odpisuje pri vrednosti inventarskih rečij v redutnih hišah in pri gledališči,

zaznamovanih v razkazu pri št. 4. in 5. Vsakemu je znano, da se premičnine od leta do leta obrabljajo, zlasti pa premičnine v gledališči. Če se je torej že sklenilo, da se morajo odpisovati gotovi odstotki od vrednosti poslopij, treba bi bilo s tem večjo opravičenostjo odpisovati tudi nekaj od vrednosti inventarja, kateri se res obrablja, tako, da nima slednjich nobene vrednosti več, posebno pri gledališči, kjer pridejo nekatere stvari tudi iz mode.

Zaradi tega je mislil finančni odsek, da je treba dati deželnemu odboru navodilo, da naj v bodoče pri inventarskih rečeh vsako leto odpisuje gotove svote in da pri tem vzame za podlago, da se inventar obrabi v 20 letih, da naj se torej vsako leto odpisuje 5% od vrednosti inventarskih rečij.

Zato predlagam:

II. Istotako se odobri razkaz skupne imovine
z aktivni . . . . . 353.908 gld. 10¹/₂ kr.
in pasivi . . . . . 208 275 „ 01¹/₂ „

torej s končno čisto imovino 145.633 gld. 09 kr.

III. Od vrednosti vsega v imovino vštavnega inventarja ima se z letom 1895. počenshi odpisovati vsako leto 5% na obrabljjenost.

IV. Nasproti temu pa naj se pri vrednosti redutnih hiš upusti nadaljne odpisovanje 4%.

Deželni glavar:

Otvarjam splošno debato.

Želi kdo besede?

Gospod poslanec dr. Žitnik ima besedo.

Poslanec dr. Žitnik.

Proračune za razne deželne potrebščine pre-sojajo, prenarejajo ali sestavljajo razni odseki in končno jim visoka zbornica pritrjuje gotovo le na podlagi podatkov in dokazanih potreb in sicer s tem namenom, da ima deželni odbor pri izvrševanju deželnozborskih sklepov gotovo mero pri izdatkih, oziroma izplačilih, sicer bi deželni zbor brez dolzih debat kar naravnost pooblašcal deželni odbor, naj zgradi to in ono cesto, stavbo itd. ter predloži saldo-van račun.

Naravno je, da je za tako velike, monumentalne stavbe, kakor je deželno gledališče, nemogoče stavi-ti tak proračun, s katerimi bi se popolnem do zadnjega vinarja ujemali izdatki za izkazane potreb-ščine, marveč se tudi pri zasebnih podjetjih navadno končno pokažejo večji troški, kakor je bil proračun. In ko bi se bilo mimo proračuna izdatki za gleda-lišče povečali za nekaj tisočakov, ne oglašil bi se k besedi, ker razmerno višje troške je itak vsakdo že iz prva slutil. Toda iz poročila deželnega odbora sklepam, da se je za gledališče izdalo nad 38.000 gld. več, kakor je bilo od deželnega zbora izrečno do-voljeno.

Svoto, katero je deželni zbor tekom grajenja dovolil še kot dodatni prispevek, je izkazana in znaša 24.300 gld. Nikjer pa ne najdem, da bi bil deželni zbor kdaj imenoma dovolil tudi že omenje-nih „nepokritih“ 38.097 gld. 55¹/₂ kr. Odgovarjalo

se mi bode: to svoto je deželni zbor dovolil v letnih proračunih tako rekoč indirektno, pooblaščajoč de-želni odbor za vse višje troške. Če se mi bode to odgovorilo, potem pa se drznem vprašati:

1.) Kako deželni odbor opravičuje ta razmerno jako visoki presežek troškov;

2.) kje in pod kakimi pogoji je zaručenjen ta dolg gledališkega zaklada pri deželnem zakladu?

To vprašanje smem tembolj opravičeno stavi-ti, ker je danes gotovo, da se ta dolg iz gleda-liškega zaklada itak ne more vrniti, marveč se bo moral prej ali slej izbrisati.

Deželni glavar:

K besedi se je oglašil gospod poslanec dr Schaffer.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Die Angelegenheit, welche der Herr Vorredner jetzt berührt hat, nämlich die Frage nach diesen 38.000 fl., welche vorschufweise aus dem Landesfonde zur Bedeckung der restlichen Kosten des Theaterbaues bestritten wurden, ist auch gestern im Finanzausschusse erörtert worden, wobei von meiner Seite und von Seite des auf der Tribune sitzenden Herrn Berichtstatters solche Aufklä-rungen gegeben wurden, daß wir glaubten, die Sache sei damit hinlänglich geklärt. Selbstverständlich befreite ich dem Herrn Vorredner nicht das Recht, auch hier in dieser Richtung Aufklärungen zu verlangen, nur muß ich diesbezüglich bedauern, daß mir gestern auf meine Frage, ob er diesen Gegenstand hier zur Sprache bringen werde, die Antwort zutheil wurde: er werde es nicht thun, weshalb ich annehmen zu müssen glaubte, der Herr Vorredner sei mit den Aufklärungen, welche ihm im Finanzausschusse gegeben wurden, zufrieden gestellt. Ich bedauere nun, daß ich heute nicht in der Lage bin, jene ziffernmäßigen Aufklärungen zu geben, die ich sonst mit Vergnügen gegeben hätte, wenn ich gestern gewußt hätte, daß der Gegenstand hier zur Sprache gebracht werden wird. Es handelt sich hiebei um complicirte buchhalterische Abrechnungen, die ich aus der Erinnerung vorzuführen nicht in der Lage bin und mich daher nur auf ein paar allgemeine Bemerkungen beschränken muß, selbstverständlich aber bin ich bereit, nachträglich das ganze Ziffernmaterial in allem Detail vorzulegen. Dies möchte ich nur zur Einleitung und zur naturgemäßen Entschuldigung erwähnt haben, daß ich mit Detailziffern und Zahlencolumnen, die nothwendig wären, um jede Post bis auf den letzten Kreuzer zu beleuchten, momentan nicht dienen kann. Die Sache ist die: Es ist schon von dem Herrn Berichtstatter in den einleitenden Worten erwähnt worden, daß alle diese Auslagen, die für das Theater gemacht wurden, sich jeweilig in dem betref-fenden Jahre innerhalb des von dem hohen Landtage genehmigten Voranschlages bewegten. Damit erscheint die Gehabung des Landesausschusses, wenn er sich bei den Ausgaben innerhalb des Voranschlages bewegt und nicht mehr ausgibt, als ihm invorhinein bewilligt oder hinterher genehmiget wird, als vollständig gerechtfertigt und es ist gar nicht nöthig, daß es in jedem einzelnen Falle heiße: dieser Abgang wird durch einen Betrag

von 20.000 fl. oder 30 000 fl. zu bedecken sein. Dies ist nicht bloß bei diesem Bau der Fall, sondern auch bei andern Titeln, wenn der Landesausschuß innerhalb des genehmigten Voranschlags berechtigt wird, so und soviel auszugeben. Die Mittel aber schafft er herbei durch Revidements zwischen den einzelnen Fonds, indem die Ausgaben aus dem einen Fonde vorschufsweise bestritten, dann aber seinerzeit von dem betreffenden Fonde rückvergütet werden. Ich glaube also, daß diese Gebarung durchaus nicht eine solche ist, daß sie angefochten werden könnte. Ich kann mich aber auch darauf berufen, daß alle Voranschläge und Rechnungsabschlüsse des Landes- und insbesondere des Theaterfondes bis inclusive 1892 vom gesammten Landtage einstimmig und ohne Debatte genehmiget wurden und dieser Umstand ist jedenfalls geeignet uns zu entlasten. Ich mache dabei aufmerksam auf den Voranschlag pro 1892, wo auch schon ein unbedeckter, aus dem Landesfonde zu bestreitender Abgang von beiläufig 30.000 fl. ausgewiesen erscheint und wo von dem Landesausschusse ausdrücklich schon in der Vorlage gesagt wurde, daß dieser Abgang pr. 30.000 fl. durch Vorschüsse aus dem Landesfonde zu decken ist. Ich kann hier nur mit ein paar runden Ziffern dienen, nachdem es mir, wie schon erwähnt, nicht möglich war, das ganze Detail vorzubereiten.

Wenn Sie vergleichen die Jahre, in welchen der Theaterbau vor sich gegangen ist, so werden Sie finden, daß diejenigen Summen, die in den verschiedenen Voranschlägen in den Jahren 1890, 1891 und 1892 für den Theaterbau bewilligt worden sind, diejenigen Summen, die thatsächlich ausgegeben worden sind, sogar noch bedeutend überschreiten. Dies wird zum Theil dadurch erklärlich, daß wir in dem vorausgegangenen Jahre nicht alles ausgegeben haben, was genehmiget war und weil im nächsten Jahre trotzdem wieder für die Ausgaben Vorsorge getroffen worden ist. So ist aber die Thatsache zum Vorschein gekommen, daß noch mehr bewilligt worden ist, als thatsächlich ausgegeben wurde; daraus geht aber hervor, daß dem Landesausschusse in den einzelnen Jahren durch die Beschlüsse des hohen Landtages die vollen Mittel zur Bestreitung der diesbezüglichen Auslagen zur Verfügung gestellt wurden und daß er den Auftrag und das Recht dazu hatte, soviel auszugeben. Diese Ziffern zeigen aber auch, daß der Landesausschuß in den einzelnen Jahren durch die von dem hohen Landtage genehmigten Voranschläge des Theaterfondes vollkommen gedeckt war. Ich will den Beschlüssen des hohen Landtages nicht vorgreifen, kann aber für meine Person nur versichern, daß es keinem Anstande unterliegt, falls es gewünscht wird, zur Befriedigung der gewiß berechtigten Wißbegierde eine besondere Vorlage dem hohen Landtage zu unterbreiten, worin der ganze Theaterbau nach seiner finanziellen Seite im Detail dargestellt werden wird und woraus die geehrten Herren ersehen werden, daß die Sache sich so verhält, wie ich es soeben auseinander gesetzt habe, worüber übrigens auch der sehr informirte Herr Berichterstatter einige Aufklärungen zu geben in der Lage sein wird.

Deželni glavar:

Zeli še kdo besede?

Gospod poslanec dr. Žitnik se je oglasil k besedi.

Poslanec dr. Žitnik:

Jako žal mi je, da ne morem biti zadovoljen s pojasnilom, katero je podal gospod dr. Schaffer, ker sedaj ravno toliko vem, kakor poprej. Nikdar nisem mislil, da smo s svojimi sklepi deželnemu odboru na prosto roko dali, da sme izdati za gledališče, kolikor hoče. Gledališče se je zidalo — ne da bi hotel govoriti o osebi, ki ga je zidala in kateri gre vsa čast — jako drago in če bi bili to prej vedeli, nikdar bi ne bili dovolili tako velikih stroškov.

Ker se je gospod predgovornik sam ponudil, da hoče sestaviti izkaz, iz katerega se bodo natančno razvideli vsi zneski, ki so se izdali za zgradbo gledališča, in kedaj, v kateri seji jih je deželni zbor dovolil, stavljam sledeči predlog:

Deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, da še tekom tega zasedanja predloži natančen račun o stroških nove gledališke stavbe in o pokritji teh stroškov.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki podpirajo predlog gospoda poslanca dr. Žitnika, naj izvolijo ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in je torej v razgovoru.

Zeli še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec končno besedo.

Poročevalec Hribar:

Ko sem danes šel v to dvorano, pač nisem pričakoval, da bode o računskem sklepu gledališkega zaklada prišlo v njej do debate, ker sem vedel, kako se je stvar rešila v finančnem odseku, in ker se je gospodu poslancu Žitniku, ki je izrazil svoje pomislke že v finančnem odseku, odgovorilo tako jasno ter mu tako natančno dokazalo s številkami, da je bil deželni odbor opravičen izdati iz deželnega zaklada tistih 38.097 gld. 55 1/2 kr., da ni imel gospod predgovornik prav nobenega povoda, spraviti stvar v zbornici zopet v razgovor. Ako je to vender storil, prosim ga, ker vem, da je občutljiv gospod, naj mi ne zameri, ako bode v mojem odgovoru padla kaka beseda, katera mu morebiti ne bode povšečna.

Gospoda moja! Ni nam treba prikrivati si, da se je vse to vprašanje o zgradbi gledališča, katero se na nekih shodih na dolgo in široko razpravlja in uporablja, da se agitacija dela po časnikih, sprožilo danes le zaradi tega, da bi za prihodnje volitve imeli gospodje, ki so proti gledališču, orožje v rokah. Da je govoril gospod poslanec Žitnik vse le ad usum delphini, o tem me najbolj poučuje včerajšnja številka nekega lista, kjer se pripoveduje, kaj se je govorilo na nekem shodu v Cerknici in kako je posebno gospod poslanec Žitnik posegel vmes.

Ako hočem na kratko odgovoriti na očitjanja, katero je izustil gospod predgovornik že včeraj v finančnem odseku in danes zopet tukaj, naj mi ne zameri, ako pred vsem rečem, da je govoril o stvari,

katere ni proučil in si ni bil poprej ogledal dotičnih proračunov in deželnozborskih sklepov, ki se nanašajo na gledališko zgradbo in ki bi mu bili stvar razjasnili; da je torej govoril neinformovan. Ako bi bil vzel v roke proračune gledališkega zaklada od leta 1889. do letos, našel bi bil vse lepo obrazloženo in prepričal bi se bil, da deželni odbor ni izdal za zgradbo gledališča niti krajcarja neopravičeno in brez dovoljenja visokega deželnega zbora. Konstatovati moram to, akoravno sede v deželnem odboru tudi možje, ki mi niso politično simpatični.

Ker si gospod poslanec Žitnik ni ogledal dotičnih proračunov, hočem mu jaz postreči s številkami, da bode vedel, kako stvar prav za prav stoji. Gospod poslanec dr. Schaffer je dejal, da bi bil, ako bi visoki deželni zbor to želel, deželni odbor pripravljen, visoki zbornici predložiti v prihodnej seji posebno predlogo, da bi se gospodje poslanci iz nje prepričali, kaj je deželni odbor vse izdal za zgradbo gledališča in kedaj se mu je dovolil dotični kredit; jaz pa mislim, da te predloge ni treba, ker imajo gospodje poslanci, ki se interesujejo za stvar, itak na razpolaganje vse proračune od leta 1889. do danes in posebno prilogo, katera se je leta 1892. predložila visokemu deželnemu zboru in v kateri je prav natančno popisano, kaj se sme izdati za gledališče in kedaj so bili od visokega deželnega zbora dovoljeni posamezni krediti.

Prestopajoč k številkam, opozarjam gospoda poslanca Žitnika, da je bilo v 14. seji visokega deželnega zbora dne 20. novembra 1889. dovoljenih za zgradbo deželnega gledališča 186.423 gld. Od te svote se je izdal, kakor je razvidno iz računskega sklepa, ki je bil odobren v 2. seji dne 17. oktobra 1890., znesek 41.887 gld. 28 kr. Za leto 1891. je bil proračun sprejet v 11. seji dne 18. novembra 1890. in se je po odbitku teh 41.887 gld. 28 kr. zopet izkazal nedostatek 178.427 gld. Za leto 1892. se je sklenil proračun v 13. seji dne 7. aprila 1892. z nedostatom 86.828 gld. in za leto 1893. v 5. seji dne 27. septembra 1892. l. z nedostatom 10.007 gld.

Vse te številke iznašajo skupaj 317.149 gld. 28 kr., ako hoče gospod poslanec Žitnik to izračunati.

Ker je iz priloge, katera je ravnokar v razpravi, razvidno, da se je vsega skupaj za zgradbo gledališča izdalo samo 299.767 gld. 22¹/₂ kr., vidno je, gospoda moja, da ima slavni deželni odbor pravico, od dovoljenega mu kredita predplačiloma izplačati iz deželnega zaklada za gledališče še 17.382 gld. 05¹/₂ kr.

Vidite, gospodje! v taki luči se Vam kažejo očitnja, ki jih je izustil gospod predgovornik Žitnik na adresu deželnega odbora, češ, da je izdal denarja za gledališče, katerega izdati ni bil upravičen. Rekel sem, gospoda moja! da gre tukaj za neko agitacijo in o tem me je najbolje poučila včerajšnja razprava v finančnem odseku. Danes se gospod poslanec Žitnik ni upal tako govoriti, storil pa bode to morebiti na kakem agitacijskem shodu in v tistih krogih, ki se, žalibog! branijo gledališča in šole — višje deklinke šole —, dasi se sami prištevajo izobraženim krogom. Nevarno pa je, tako agitacijo nositi med priprosto ljudstvo.

Vprašanje je: Ali je treba gledališča ali ne, ali je gledališče kulturni zavod in ali je izobraževalni zavod? Vsak omikan človek, ki se je pečal z zgodovino razvoja dramatike, vedel bode, da je vsak narod, kadar je prišel do stopinje, da je smel zahtevati, da bi drugi narodi smatrali ga za izbražnega, ustanovil si gledališče in ne samo jedno temveč po več gledališč.

Gledališč ima za razvoj jezika in za družbeno življenje velik pomen. Zaradi tega pa se mora obžalovati, da se od take strani ljudem, ki nikdar ne hodijo v gledališče in ki mislijo, kako pohujšljivo da je in da spravlja obiskovalce v nasprotje z vestjo in z verskimi dolžnostmi, vedno in vedno govori proti gledališču, kakor se je to tudi letos zgodilo na mnogih shodih. Na takih shodih in v takih krogih, ki nimajo pravega zmisla za take stvari, govoriti proti gledališču in proti višji deklinški šoli, je toliko, kakor če bi se med kmeti agitacijo proti muzeju, od katerega tudi ničesar nimajo. Pa vender je visoka zbornica veliko žrtvovala za muzej in se je pred kratkim izrekla, da je muzej velike važnosti za deželo. Gledališče je ravno tako važno za deželo, kakor muzej in zaradi tega obžalujem, da je gospod poslanec Žitnik take neopravičene stvari spravil v razgovor, le z namenom, da se prične agitacija proti onim deželnim poslancem, ki so uneti za gledališče in ne bodo zatajili tega svojega stališča.

S tem končam in priporočam, naj se sprejmejo nasveti finančnega odseka.

Deželni glavar:

Preidemo v specijalno debato.

Prosim gospoda poročevalca, da prečita prvi predlog finančnega odseka.

Poročevalec Hribar:

Prvi nasvet se glasi:

I. Računski sklep gledališkega zaklada s prihodki: rednimi	18.656 gld. 05 ¹ / ₂ kr.
in izrednimi	10.000 " "
torej vкуп	28.656 gld. 05 ¹ / ₂ kr.

ter izdatki:

rednimi 12.460 gld. 27 kr.	
izrednimi 13.561 " 98 "	
in prehajalnimi 952 " 93 "	
torej vкуп	26.974 " 98 "

in potem takem s prebitkom 1.681 gld. 07¹/₂ kr. se odobri.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

II. Istotako se odobri razkaz skupne imovine z aktivi	353.908 gld. 10 ¹ / ₂ kr.
in pasivi	208.275 " 01 ¹ / ₂ "
torej s končno čisto imonvino	145.633 gld. 09 kr.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

III. Od vrednosti vsega v imovino uštevnega inventarja ima se z letom 1895. počenshi odpisovati vsako leto 5°/_o na obrabljenost.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

III. Nasproti temu pa naj se pri vrednosti redutnih hiš opusti nadaljne odpisovanje 4°/_o.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Predlagam glasovanje v celoti.

Deželni glavar:

Prosim gospode poslance, ki odobrujejo predlog finančnega odseka v celoti, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlogi so sprejeti tudi v celoti.

Sedaj pride na glasovanje še predlog gospoda poslanca Žitnika, ki se glasi:

„Deželnemu odboru se naroča, da še tekom tega zasedanja predloži natančen račun o stroških nove gledališke stavbe in o pokritji teh stroškov.“

Gospodje, ki pritrde temu predlogu, izvolijo ustati. Prosim, da gospodje obstojé, da seštejem glasove.

(Poslanec dr. Žitnik: — Abgeordneter Dr. Žitnik: „Zakaj se pa bojite?“ Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Kdo se boji?“ Gospodje so študirali stvar in vedo, kako to stoji!“)

Predlog je padel.

S tem je končana 10. točka dnevnega reda in preidemo na daljno točko, to je:

11. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu za l. 1895. (k prilogi 21.) in o prošnjah pristava Viljema Rohrmana in učitelja Antona Lapajnet za dovolitev dveh petletnic oziroma za funkcijsko doklado.

11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag der Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauerschule in Standen pro 1895 (zur Beilage 21), und über die Petitionen des Adjuncten Wilhelm Rohrman und des Lehrers Anton Lapajne um Bewilligung von noch zwei Quinquennialzulagen, beziehungsweise um Bewilligung der Functionszulage.

Poročevalec Višnikar:

Visoki deželni zbor! Čast mi je poročati o proračunu deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu za l. 1895. priloga 21. — Finančni odsek je sklenil nasvetovati nekatere spremembe. Ker jih bodem pa navajal in utemeljeval pri posa-

meznih točkah, predlagam, da se o tem proračunu takoj preide v nadrobno razpravo.

Predlog finančnega odseka se glasi:

Visoki deželni zbor naj sklene:

Proračun deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu za leto 1895. se odobruje in sicer:

za šolo: s potrebščino v znesku	11.818 gld.
s zakladdo v znesku	9.370 „
torej s primanjkljajem	2.448 gld.
in za gospodarstvo: s potrebščino v znesku	5.699 gld.
in s zakladdo	5.050 „
torej s primanjkljajem v znesku	649 gld.
ali s skupnim primanjkljajem pri šoli in gospodarstvu v znesku	3.097 gld.

ki se pokrije iz deželnega zaklada.

Deželni glavar:

Otvarjam splošno debato.

Želi kdo besede?

Gospod poslanec dr. Vošnjak oglasil se je k besedi.

Poslanec dr. Vošnjak:

Pričakoval sem, da bode gospod poslanec Lenarčič, ki je v poslednji seji grajal obliko računskega sklepa Grmske šole, danes stavil svoj nasvet, kako naj se predručaita in uredita računski sklep in proračun. Ker pa on ni stavil nobenega takega nasveta, vidim, da je zadovoljen z načinom, kakor se sestavljajo računi tega zavoda od leta 1890. naprej. Do leta 1890. sestavljali so se računi tako, da šola ni bila ločena od gospodarstva, leta 1890. pa je visoki deželni zbor sklenil, da se imajo računi šole in gospodarstva ločiti. To se je zgodilo in odslej so se vsa leta predlagali računi v oni obliki, katero je želel visoki deželni zbor in v kateri so se predložili tudi letos. Graja, ki jo je izrekel gospod poslanec Lenarčič nasproti deželnemu odboru, kakor da bi se on ne bil oziral na sklepe deželnega zbora, je torej čisto neutemeljena. V taki obliki, kakor jo je želel gospod poslanec Lenarčič, se seveda računi niso vodili, kaj takega pa deželni zbor tudi ni sklenil.

Mislím, da morajo biti računi, kakor so sedaj sestavljeni, vsakemu poslancu čisto jasni in ne vem, kako naj bi se spremenili. Računski sklepi morajo ravno taki biti, kakor proračuni, ker bi sicer ne bili spregledni in bi ne bilo razvidno, kako so se porabili od deželnega zbora dovoljeni krediti pri posameznih točkah. Edino, kar bi se morebiti dalo spremeniti, je to, da bi se pri režijskih troških svota 3200 gld. dala razdeliti v nekaj podtoček, ali kaj takega se ni nasetovalo, kar se pa tiče drugih stroškov, so vsi natančno navedeni.

Glavna stvar in glavni pomislek gospoda poslanca Lenarčiča je menda ta, da bi on rad imel, da bi bilo gospodarstvo aktivno in ne pasivno. Do tega pa, mislim, še ne homo tako kmalu prišli in mislim, da aktivna sploh ni nobena taka šola. Če pogledamo enako šolo v Mariboru, vidimo, da Šta-

jerska dežela za njo vsako leto doplačuje kakih 11.000 gld., med tem ko mi za Grmsko šolo doplačujemo le kakih 3000, 4000 ali k večjemu 5000 gld. Po predležem proračunu imelo bo gospodarstvo deficita le še kakih 700 gld., kajti šola bode nesla vsaj 5000 gld., redni troški pa so proračunjeni samo na 5700 gld. To ni tako velika razlika in mi si le moramo čestitati, da naša kmetijska šola deželo tako malo stane.

Za kmetijsko šolo v Grottenhofu doplačuje Štajerska dežela tudi 8000—9000 gld. in ravno tako je na Avstrijskem, kjer imajo štiri ali pet takih šol, za katere dežela doplačuje po 8000—10.000 gld. Če torej Kranjska za svojo kmetijsko šolo doplačuje 3000—4000 gld., to ni veliko, posebno ne, če se pomisli, da so v tem znesku všete tudi ustanove za učence.

Da šola še ni popolnoma aktivna, prihaja tudi od todi, da od gospodarstva plačujemo vrtnarja, upravnika in vincarja. Ti trije pa so ob enem tudi predelavci in bi torej, ker polovico časa porabijo za šolo, ker učencem kažejo, kako se razna dela opravljajo, plače za vrtnarja, upravnika in vincarja na polovico morale bi prav za prav spadati na šolo. Če vzamemo pa to v poštev, vidimo, da gospodarstvo na Grmski šoli ni pasivno, temveč še celo aktivno.

Sicer pa je aktivnost kacega gospodarstva odvisna od vremena, in vremenske nezdode so na Dolenjskem jako pogoste. Vsaj vidimo, da se tudi drugi gospodarji na Dolenjskem ne morejo pohvaliti, da imajo aktivna posestva. K temu še pride, da se pri takih šolah ne sme gledati samo na dobiček, temveč mnogo denarja se porabi za poskušnje, česar navadni gospodar ne bo storil. Šola pa se mora pečati tudi s poskušnjami, da se pokaže, kaj se ima priporočati drugim gospodarjem.

Da bi se pa gledé računov deželni odbor ne bil strogo ravnal po sklepih visokega deželnega zbora, kakor je dajal gospod poslanec Lenarčič, to ni res in take graje deželni odbor nikakor ni zaslužil.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede? Gospod poslanec Lenarčič ima besedo.

Poslanec Lenarčič:

Nikakor ni bil moj namen, oglasiti se pri tej točki k besedi, kajti ko sem zadnjič pri računskem sklepu Grmske šole pogorel s svojim predlogom, pošlo mi je vse upanje, da se kaj doseže, če se še toliko govori. Ker me je pa gospod predgovornik dr. Vošnjak naravnost pozval, da se oglašim, moram spregovoriti nekoliko besed in sicer, da odločno protestiram proti temu, da se mi predbaciva, da jaz odobravam obliko, v kateri se nam predlagajo računi. Te oblike ne odobravam in je ne morem odobravati, kakor sem že lani v proračunski debati o Grmski šoli dejal.

Rekel sem, da naj se šola strogo loči od gospodarstva, da se bode natančno videlo, kaki so uspehi pri gospodarstvu. Da je šola pasivna, je na-

ravno in jaz nikdar nisem trdil, da šola ne sme biti pasivna ali zahteval, da naj bode aktivna. Nasprotno pa naglašam, da mora gospodarstvo biti uzorno in trdim, da mora uzorno gospodarstvo biti aktivno.

§ 2. statuta deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu se glasi pod črko c: „da po umnem gospodarstvu na veleposestvu Grmskem, na katerem se nahaja šola, ter v vinogradih in sadovnjakih, kateri spadajo k tej šoli, prebivalstvo uzbuja k dejanskemu posnemanju.“ To dejansko posnemanje ima pa vender le pomen, ako se posnema kaj dobrega, nekaj, kar donša prihodke, kajti od kodi bo pa kmetski gospodar sicer plačeval svoj davek? Proti temu, da nas šola kaj stane, nisem nikdar ugovarjal, ampak gospodarstvo bi nas ne smelo nič stati, ako bi bilo uzorno. Moj namen ni bil, da bi šola kot tako grajal, temveč moj namen je le bil, ko sem zadnjič stavil svoj predlog, da se nam v računskem sklepu razkaše, ali se je tako gospodarilo, da so se dosegli uspehi in da je vredno, da ljudje pošiljajo svoje sinove na to šolo, učiti se umnega gospodarstva. Umno gospodarstvo pa ne obstoji samo v tem, da se učencem pokaže, kako se pesa i. t. d. sadi, ampak da se jim pokaže, kaki uspehi se dajo doseči s porabo vseh sredstev.

Drugega namena z mojimi besedami nisem imel. Tudi meni je uspeh šole zelo pri srci in če se moje besede napačno tolmačijo, to ni moja krivda.

Še nekaj moram omeniti nasproti gospodu predgovorniku.

Njemu se ne vidi umestno, da plače upravnika, vincarja in vrtnarja spadajo na račun gospodarstva. Ne rečem, da se gotov delni znesek ne bi smel prevzeti na šolo, pa nasprotno pozabi gospod dr. Vošnjak, da se plači vodje in pristava Rohrmana nista deloma prevzeli na račun gospodarstva, kar bi bilo vsekako umestno, kajti tako gospodarstvo ne more izhajati brez oskrbnika, katerega je pa treba plačati. Dalje se ne sme prezirati, da je pri vsakem gospodarstvu treba delavcev, da pa na Grmu mnogo tistega dela, katero na drugih posestvih opravljajo dragi delavci, učenci opravljajo, s čemur je nekako nekoliko stroškov prihranjenih.

To so opazke, s katerimi sem hotel pojasniti svojo stališče.

Deželni glavar:

K besedi se je oglašil gospod poslanec vitez Langer.

Abgeordneter Ritter von Langer:

Ich habe mich zum Worte gemeldet, nicht um gegen den Voranschlag der Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauschule in Stauden für das Jahr 1895 Stellung zu nehmen, noch weniger um gegen die Anträge, welche der Herr Referent gestellt hat, zu sprechen, im Gegentheil, ich werde diese Anträge unterstützen und dafür stimmen; sondern ich habe mich zum Worte gemeldet, um die Beilage des Voranschlages in gewisser Richtung zu beanstanden. Seitdem die Schule in Stauden existirt und der Landesauschuss die Berichte derselben

dem hohen Landtage vorlegt, wurden dieselben in deutscher und slovenischer Sprache vorgelegt und dies mit vollem Rechte und der Absicht, daß dieselben sowohl von der deutschen als auch slovenischen Bevölkerung des Landes möglichst viel gelesen werden. Aber es handelte sich nicht nur darum, sondern auch um die Erreichung der Absicht, daß diese Berichte auch in den übrigen landwirtschaftlichen Anstalten Cisleithaniens gelesen und auf diese Weise dieselben über die Entwicklung und die Fortschritte unserer landwirtschaftlichen Lehranstalt unterrichtet werden. Diesmal aber ist der Bericht zum erstenmale nur in slovenischer Sprache vorgelegt worden. Ich weiß nicht, ob hiebei eine Eigenmächtigkeit der Direktion in Stauden zu suchen ist, oder ob es auf Grund eines Auftrages seitens des Landesauschusses geschehen ist, weshalb ich an den Landesauschuß die Anfrage stelle, worin der Grund dieser Erscheinung liegt und ob er geneigt sei, das Nöthige zu veranlassen, daß der deutsche Text des Berichtes nachgetragen werde?

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Vošnjak ima besedo.

Poslanec dr. Vošnjak:

Deželni odbor je o svojem času ukazal vodstvu Grmske šole, da naj predloži poročilo, kakor vsako leto in je mislil, da se bode predložilo to poročilo, kakor doslej, vsako leto slovensko in nemško, ali vodstvo je predložilo samo slovensko poročilo. Kakor vidim iz vodstvenega dopisa, ki je ravno došel deželnemu odboru, je vodstvo vprašalo, ali naj predloži poročilo tudi v nemškem jeziku, kar pa se samo po sebi umeva.

Deželni odbor je že naročil vodstvu, da tudi nemški tekst da tiskati, kar se bo še tekom te sešije zvršilo tudi z ozirom na poljedelsko ministerstvo in na druge enake zavode, katerim se dopošilja poročilo.

Deželni glavar:

Gospod poslanec baron Wurzbach oglasil se je k besedi.

Abgeordneter Freiherr von Wurzbach:

Hoher Landtag! In dem Lehrplane der Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauschule in Stauden vermiße ich einen Coursus für die Forstwirtschaftslehre. Die jungen Leute, welche in dieser Anstalt herangebildet werden, sind bestimmt, später ihren eigenen Besitz zu verwalten oder bei größeren Gütern als Verwalter oder Wirtschaftler einzutreten. In jedem Falle ist wenigstens eine geringe Kenntniß der Forstwirtschaft unbedingt nothwendig, nicht nur für die Verwaltung des eigenen Besitzes, sondern auch für Dienste auf größeren Besitzungen, weil der größte Theil unseres sogenannten Großgrundbesitzes viel zu geringfügig ist, um die Anstellung eigener Beamten für jeden Wirtschaftszweig möglich zu machen, weshalb die Leute auch der Forstwirtschaft kundig sein müssen. Die Einführung der Forstwirtschaftslehre an der Schule in Stauden ist nicht

nur darum wichtig, weil der Wald an und für sich ein wertvolles Object ist, dessen sorgfältige Bewirtschaftung dringend nothwendig ist, sondern insbesondere auch darum, weil die Bevölkerung im allgemeinen gar keine oder ganz falsche Begriffe von der Wichtigkeit des Waldes überhaupt und insbesondere von der Wichtigkeit des Waldes für die Landwirtschaft hat. Der Wald ist eine unentbehrliche Schutzwand für die ganze Landwirtschaft. Mit der Abnahme der Waldungen haben Wettereschäden von Jahr zu Jahr in erschreckender Weise zugenommen. Man verwendet auf die Verbauung von Wildbächen enorme Summen; übersieht aber hiebei, daß die Wildbäche mit Erfolg nicht im Thale, sondern auf den Bergen durch Bewaldung derselben verbaut werden. Der Wald faßt die Niederschläge wie ein Schwamm auf und giebt dieselben nur allmählig weiter. Im Falle einer genügenden Bewaldung würden die Wassereschäden zwar nicht aufgehoben, wohl aber auf ein geringes und erträgliches Maß beschränkt werden.

Die Schäden, welche durch Stürme an Gebäuden und Culturen angerichtet werden, haben an Zahl und Umfang bedeutend zugenommen, seit die Bewaldung abgenommen hat. Irgendwo in den Archiven des Landes befindet sich ein Vogelschutzgesetz, aber trotz dieses Gesetzes nehmen die für die Landwirtschaft wichtigen Vögel von Jahr zu Jahr ab.

Früher wurden die Vögel in großen Mengen gefangen, ohne daß eine Verminderung ihrer Zahl eintrat.

Diese Verminderung hat erst begonnen, seit den Vögeln durch die Entwaldung der für ihre Brut nothwendige Schutz entzogen ist.

Schließlich muß ich noch einen Umstand anführen, welcher zu Gunsten des Waldschutzes spricht: Das ist nämlich die Thatsache, daß die Blizschläge in bewohnte Ortschaften in den letzten Jahrzehnten sich bedeutend vermehrt haben. Wir sind diesbezügliche statistische Daten nicht zur Hand, aber es ist Thatsache, daß der Percentsatz dieses Schadens bedeutend zugenommen hat und der Grund dieser Erscheinung liegt darin, daß die Wetterwolken nicht mehr in den verkarsteten Gebirgen, sondern über den bewohnten Ortschaften sich entladen. Die Nachtheile der fortschreitenden Entwaldung zeigen sich überall und die Bevölkerung fühlt auch diese Nachtheile, hat aber keine Kenntniß von der Ursache derselben.

Diesen Übelständen würde durch Einführung der Forstwirtschaftslehre in die Schule zwar nicht gesteuert, wohl aber die Verbesserung der Waldwirtschaft und eine entsprechende Belehrung der ganzen Bevölkerung allmählig angebahnt werden.

Ich stelle daher den Antrag:

„Der Landesauschuß wird beauftragt, Erhebungen zu pflegen und in der nächsten Session dem hohen Landtage Bericht zu erstatten, eventuell Anträge zu stellen, durch welche auf der Landes-Schule in Stauden ein Cours für den niederen Forstdienst errichtet werden könnte.“

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki podpirajo predlog gospoda poslanca barona Wurzbacha, izvolijo ustati. (Se podpira. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in pride torej v razpravo.

Želi še kdo besede?
Gospod dr. Vošnjak ima besedo.

Poslanec dr. Vošnjak:

Nahajam se v prijetnem položaji, da gospodu predgovorniku lahko takoj naznamim, da že tečejo obravnave zaradi vpeljave gozdarskega pouka na Grmski šoli. Šolsko vodstvo samo je spoznalo, da je treba vpeljati na šoli gozdarstvo kot učni predmet in je deželni odbor že nasvetovalo, da naj se obrne do vlade, ki naj bi privolila, da prevzame dotični pouk c. kr. gozdar v Novem mestu in je tudi že odločilo 2 uri na teden za ta pouk, ki se bodo lahko uvrstile med druge ure. Ob enem je nasvetovalo vodstvo, naj se postavi v proračun primerna nagrada za dotičnega gozdarja. Deželni odbor tega še ni mogel storiti, ker se mora prvič zagotoviti pri deželni vladi, da zadobi gozdarja in ker je drugič treba, da se spremeni šolski program in predloži dotična sprememba poljedelskemu ministerstvu. Mislim pa, da se bode gozdarski pouk po Veliki noči v drugem polletju že lahko pričel. Proti nasvetovani resoluciji nimam ugovora.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?
Gospod poslanec vitez Langer ima besedo.

Abgeordneter Ritter von Langer:

Ich habe mir das Wort erbeten, um den Antrag des Herrn Abgeordneten Freiherrn von Wurzbach wärmstens zu unterstützen. Ich bitte nur zu bedenken, wie wenig Waldland wir haben; es heißt allerdings, daß zwei Dritttheile des Landes bewaldet sind, aber wie wenig davon ist guter Wald! Der größte Theil des Waldes namentlich in Unterfrain ist für den Bauer nicht Sache einer Cultur, sondern der Exploitation, indem solange herausgenommen wird, bis nichts mehr da ist. Endlich kommt die politische Behörde und ertheilt den Auftrag, die Fläche aufzuforsten. Der Bauer muß nun dem Forstgesetze Folge leisten, greift nach, den nächsten übersehungsfähigen Fichten, die er bei seinem Nachbar oder sonst wo nahe findet, zieht sie aus der Erde, setzt sie pro forma ein und glaubt selbst nicht, nun damit einen Wald angelegt zu haben. Der Antrag des Herrn Abgeordneten Freiherrn von Wurzbach wäre sehr ersprießlich, indem die Bevölkerung auf diese Weise eine Idee bekäme, wie der Wald zu behandeln und zu cultiviren ist, weshalb ich diesen Antrag, wie gesagt, wärmstens zur Annahme empfehle.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?
(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)
Ker ne, ima gospod poročevalec končno besedo.

Poročevalec Višnikar:

Ker proti predlogu finančnega odseka nihče ni ugovarjal in je gledé resolucije gospoda poslanca

barona Wurzbacha že gospod poročevalec deželnega odbora naznanil, da se v deželnem odboru že misli na vpeljavo gozdarskega oddelka na Grmski šoli, nimam v splošni razpravi ničesar omeniti in prosim, da se preide o proračunu v nadrobno razpravo.

Deželni glavar:

Prosim gospoda poročevalca, da preide v nadrobno razpravo.

Poročevalec Višnikar:

Potrebščina šole pri naslovu I. „Plače“ zviša se za to leto samo za 120 gld., to je za novega hišnika, ki se je nastavil vsled sklepa deželnega zbora z dne 3. oktobra 1894. Hišnik je pri šoli in pri gospodarstvu potreben, ker je neumestno, da učenci opravljajo razna dela hišnika in ker se je s tem zelo motil šolski pouk.

Kot redno potrebščino pri poglavju I. predlagam v imenu finančnega odseka 2920 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Naslov II. „Osobne doklade in petletnice“:

a) Osobna doklada vodji v znesku 200 gld. in

b) štiri petletnice istemu v znesku 400 gld. ostanejo nespremenjene. Pri točki c) bi prosil, da smem poročati o prošnji tretjega učitelja gospoda Antona Lapajmeta in pristava gospoda Viljema Rohrmana.

Učitelj Anton Lapajne prosi, da se mu dovoli funkcijska doklada 100 gld. na leto za težavnejše službovanje vsled večjega števila učencev in za vodstvo računov učencev. V svoji prošnji na široko razklada, koliko ima posla, da poučuje 11 predmetov, da nadzoruje vse učence, da se drže hišnega reda, da se vzdržuje disciplina in snaga med njimi v šolskih prostorih in spalnicah, da ima preskrbljevati izplačevanje perila i. t. d. Prositelj trdi, da ima vsled tega, da je več učencev na šoli — letos jih je 27 — za tretjino več dela kakor poprej.

Gledé na to prošnjo omenjam, da ima tretji učitelj že po navodilu vsa ta dela opravljati, katera v prošnji navaja:

„Tretji učitelj neposredno nadzoruje učence, zlasti da se držé hišnega reda, da se pridno uče, da se lepo vedejo, da pred jedjo in po jedi molijo in da so snažni; dalje gleda na to, da sta red in snaga v šolskih sobah, spalnicah in umivalnicah, v jedilnici, na straniščih in hodnikih.

Tretji učitelj oskrbuje in ureja knjižnico in daje učencem knjige. Njemu je izročena zbirka fizikalničnih in prirodoslovnih učil in šolski inventar; izročeni so mu dalje meteorološki aparati in meteorološka opazovanja. On polaga dotična računska izkazila o pribitkih in ubitkih.

Tretji učitelj piše računc vseh učencev, sprejema denar, poslan jim za učila in za druge potrebščine, shranjuje ta denar in ga izdaje po potrebi.

Ob prihodu učencev pregleduje, ali so s seboj prinesli vse, kar mora učenec imeti po programu; zapisuje vse reči ter jih pregleduje večkrat med letom, da se uveri, ali so gotove.

Tretji učitelj nadzoruje hrano učencev in se mora vsaj enkrat na teden uveriti o tem, ali dobivajo predpisano hrano.

V bolniški sobi nadzoruje, da imajo bolni učenci vse, kar jim je potreba i. t. d.“

Rad priznavam, da ima tretji učitelj dosti več posla, kakor navadni ljudski učitelj, ali to se je že uvaževalo, ko smo zistemizirali mesto tretjega učitelja. Tretji učitelj na Grmu ima 700 gld. letne plače, kolikor imajo učitelji I. plačilnega razreda; potem smo mu tudi priznali 2 petletnici v znesku 80 gld., kateri si je že pridobil na ljudski šoli, on ima prosto stanovanje, deputat enega litra mleka na dan in kos vrta za zelenjavo, tako da je torej vsekako bolje dotiran, kakor navadni nadučitelj I. plačilne vrste na ljudskih šolah. Dalje tudi ni navada, da se podrejenim organom, kakor so učitelji, prisojajo funkcijska doklada, ampak funkcijske doklade dajejo se na takih zavodih navadno le ravnatelju.

Vsled tega predlaga finančni odsek:

Visoki deželni zbor naj sklene:

Prošnji učitelja Antona Lapajneja na Grmu za podelitev funkcijske doklade 100 gld. na leto se ne ustreza.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Višnikar:

Dalje mi je poročati o prošnji pristava gospoda Viljema Rohrmana za podelitev 2 petletnic in zato, da se mu dosedanja službena leta všteta v pokojnino.

Gospod Rohrman je leta 1883. dovršil višjo kmetijsko šolo v Liebwerdu na Češkem in sicer s tako izvrstnim uspehom, da je dobil prvo častno darilo in priznalno diplomo. Potem je bil praktikant na cesarski domeni Tachlowitz na Češkem, ter je bil imenovan s 1. majem leta 1884. provizoričnim učiteljem na tedanji kmetijski šoli na Slapu. Služi torej v deželi že 11. leto, ima izvrstne sposobnosti in je torej vreden, da se oziramo na njegovo prošnjo. Nastavljen je bil definitivno šele 1. maja leta 1892., in ker preje mesto pristava na Grmski šoli ni bilo stalno zistemizirano, ni njegova krivda, da se ni poprej nastavil definitivno. Ako mu dovolimo 1. petletnico šele od dne, ko je bil definitivno nameščen, potem bi dobil 1. petletnico šele po 13 letnem službovanji in zadnjo petletnico šele po 38 letnem službovanji. Mislim, da bi bilo to pač krivično, akoravno moram priznavati, da prositelj formalno nima pravice do petletnic. Tretjemu učitelju, kateri je 10 let služboval na ljudski šoli, smo priznali 2 petlet-

nici in torej je le pravično, da priznamo petletnici tudi pristavu, ki je že skorej 11 let v deželni službi. Dalje tudi ni pravo razmerje, da ima pristav samo 120 gld. več plače, kakor 3. učitelj. Ravno tako je pravično, da všteta pristavu Rohrmanu dosedanja službena leta v pokojnino, ker bi sicer zgubil celih 8 let.

Iz teh razlogov mi je čast predlagati v imenu finančnega odseka:

Visoki deželni zbor naj sklene:

1.) Viljemu Rohrmanu, pristavu deželne vinarške, sadjarske in poljedeljske šole na Grmu, všteta se dosedanja službena leta od 1. maja 1884. leta počeni v pokojnino.

2.) Dovoljete se mu dve petletnici po 50 gld., skupaj 100 gld., koje so mu izplačevati od 1. januarija 1895. l. dalje. — Doba za tretjo petletnico pričinja se sicer od 1. maja 1894. l. dalje, tako da zadobi pristav Rohrman pravico do tretje petletnice dne 1. maja 1899. l., vendar nima gledé petletnic nikake pravice do kake odškodnine pro praeterito.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrde temu predlogu, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Poročevalec Višnikar:

Ker sta pristavu dovoljeni 2 petletnici po 50 gld., predlagam, da se med točkama *b* in *c* uvrsti točka *c*. „Dve petletnici pristavu“ 100 gld. in da se potem tedanja točka *c* spremeni v *d*. „Dve petletnici 3. učitelju“ 80 gld. Po tem takem poviša se potrebščina pri naslovu 2. od 680 gld. na 780 gld. in ta znesek nasvetuje finančni odsek.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri III. naslovu „Nagrade“ nimam ničesar omeniti. Potrebščina znaša 100 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri IV. naslovu „Ustanove“ je proračunjenih nespremenjeno 1200 gld. Tu omenjam, da šolsko vodstvo nasvetuje, da se število ustanov poviša na 15 in trdi, da je za prihodnje šolsko leto pričakovati 30 učencev. Ker jih je pa letos faktično šele 27, se finančni odsek ni mogel odločiti za ta nasvet in predlaga, da se postavi nespremenjeno po nasvetu deželnega odbora v proračun 1200 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri naslovu V. „Popotni troški“ predlagata deželni odbor in finančni odsek za izlete učencev 50 gld. Šolsko vodstvo prosi, da bi se dovolil znesek 250 gld. za ta namen. Ker pa v tekočem letu ne bode večjih izletov in za manjše pa znesek 50 gld. zadostuje, predlagam, da se potrdi znesek 50 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri VI. naslovu „Režijski troški“ predlaga finančni odsek pod točko *a* za sobno opravo 200 gld. Šolsko

vodstvo nasvetuje tu 262 gld. zaradi tega, ker pravi, da bode letos 30 učencev in da bode treba 3 novih postelj. Ker pa do sedaj še ni toliko učencev, pritr dil je finančni odsek nasvetu deželnega odbora in predlaga za sobno opravo samo 200 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

b. Za učne pripomočke, časnike, knjige, kemična in fizikalična učila predlaga deželni odbor 150 gld., finančni odsek pa 200 gld. in sicer gledé na dejansko potrebščino prejšnjih let. Leta 1893. se je v ta namen izdalo 206 gld., leta 1892. pa 204 gld. Zaradi tega predlaga finančni odsek za to leto poprečni znesek 200 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

c. Pod točko pavšal za uradne in pisarniške potrebščine se predlaga 50 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

d. Za kurjavo, svečavo in snaženje šolskih prostorov se proračunja 200 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Vsi režijski troški skupaj se torej po višajo od 600 gld. na 650 gld.

7. Razni troški:

Za inserate, tiskovine, poštnino, knjigovezna dela in druge nenadne troške predlaga finančni odsek nespremenjeno 200 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri VIII. naslovu nasvetuje deželni odbor za šolsko kuhinjo 2700 gld., finančni odsek pa 3000 gld. gledé na uspeh leta 1893. Takrat je bilo troškov 3304 gld. 61 kr., nasprotno pa so bili tudi dohodki mnogo višji, kakor druga leta.

Pri IX. naslovu „Vzdrževanje šolskih poslopij in travnikov“ predlaga deželni odbor pod točko a za vzdrževanje in poprave poslopij 500 gld. kot redno potrebščino, finančni odsek pa nasvetuje, da se ta potrebščina 500 gld. deli med redno in izredno potrebščino.

Ta potrebščina se dovoli za sledeče naprave: za novo perilnico 150 gld., za novo stranišče, III. spalnice zraven onega od učiteljskega stanovanja 100 gld., za opeknat tlak pod streho 80 gld., za nov tlak v učilnici 86 gld. in za popravo dosedanjih stranišč učencev in druga popravila 84 gld. Potrebščina za novo perilnico in za novo stranišče v znesku 250 gld. sprejela se je kot izredna potrebščina, nasproti pa troški za druge poprave kot redna potrebščina tudi v znesku 250 gld.

Za vzdrževanje poslopij in nove naprave predlaga finančni odsek torej 250 gld. kot redno in 250 gld. kot izredno potrebščino. Skupna potrebščina znaša torej po predlogu finančnega odseka 500 gld., kakor jo predlaga tudi deželni odbor.

Pri tem bi še omenjal, da naj deželni odbor strogo pazi na to, da se ne bo kaj drugega napravilo, kakor to, kar je tukaj izrečno povedano. (Poslanec Lenarčič: — Abgeordneter Lenarčič: „Dobro, dobro!“) Tukaj je izrečno povedano, kaj se sme napraviti in kaj ne.

Za zavarovanje proti ognju je proračunjenih 18 gld., za napravo za namakanje travnikov 2400 gld. Tukaj mi je omeniti, da se je lansko leto sklenilo, da je naročeno deželnemu odboru, da predloži dotični operat za namakanje, izdelan od inženirja Riharda Posseka, visoki vladi s prošnjo, da dovoli primerno podporo za to napravo. Vlada je dovolila prispevek 1200 gld., torej polovico potrebščine, katerega nahajate uvrščenega med dohodke.

Dalje imam omeniti, da je častiti gospod tovariš lani tudi predlagal, da se vodstvu naloži, da s številkami dokaže, da se bode ta melioracija tudi rentovala.

Vodstvo računa tako, da bodo dotični travniki nesli na leto za 80 kvintalov več sena, kakor dosedaj in da bode to vredno 160 gld. Ako se ta svota kapitalizira, vidi se, da bodo travniki imeli za 3600 gld. večjo vrednost, kakor dosedaj. Finančni odsek meni, da naj se načrt Possekov takoj izvrši in da naj se dovoli za napravo v namakanje travnikov 2400 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prehajam k troškom gospodarstva.

Naslov I. se spreminja le toliko, da se potrebščina poviša od prejšnjih let za 25 gld., za kateri znesek se je povišala plača vrtnarskemu pomočniku. Skupna potrebščina znaša torej pri I. naslovu 1240 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

II. Davki 230 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

III. Režijski troški 3500 gld. Tukaj so se povišali tekoči troški gospodarski kakor tudi dohodki.

(Obvelja. — Angenommen.)

IV. Razni troški:

Za inserate, tiskovine, poštnine in druge troške nasvetuje deželni odbor 100 gld., finančni odsek pa samo 50 gld., gledé na dotične izdatke v prejšnjih letih.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri V. naslovu: „Vzdrževanje gospodarskih poslopij“ nasvetuje finančni odsek kakor tudi deželni odbor za vzdrževanje in poprave 400 gld. Tukaj omenim, da zahteva šolsko vodstvo tudi preložitve kravjih hlevov, katero je priporočati tudi iz zdravstvenih ozirov, ker so hlevi ravno pod spalnico učencev. Ker bodo pa dotični troški precej visoki in tudi načrta in proračuna ni in ker se šolskemu vodstvu ne more takega dela izročiti, predlagal bodem v imenu finančnega odseka primerno resolucijo, s katero se priporoča deželnemu odboru, da naj da napraviti tak načrt in proračun.

Za zavarovanje proti ognju je proračunjenih 29 gld. Skupna potrebščina pri V. naslovu znaša torej 429 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

VI. Zavarovanje 200 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

VII. Za nove nasade — vinograd v Cerovci — predlaga se 50 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Vsa potrebščina torej znaša in sicer pri šoli: redna 9168 gld., izredna pa 2650 gld., to je skupaj 11.818 gld.; pri gospodarstvu pa znaša: redna potrebščina 5649 gld. in izredna 50 gld., torej skupaj 5699 gld.

Skupna potrebščina šolska in gospodarska pa znaša in sicer redna 14.817 gld. in izredna 2700 gld. skupaj torej 17.517 gld., to je za 400 gld. več nego nasvetuje deželni odbor.

Prestopam k pokritju. Pokritje pri šoli v naslovu I. znaša:

a. Državna subvencija 2400 gld.; b. državna subvencija za učiteljski tečaj odpade. c. Državna subvencija za napravo v namakanje travnikov 1200 gld. d. Donesek deželno-kulturnega zaklada 2400 gld.

Skupno pokritje pri I. naslovu znaša torej 6000 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

III. Razni troški 270 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

IV. Dohodki šolske kuhinje. Tukaj nasvetuje deželni odbor 2800 gld., finančni odsek pa predlaga, gledé na uspeh leta 1893. in ker so se povišali tudi troški, da naj se ta svota poviša za 300 gld. Predlagam torej v imenu finančnega odseka, da se odobri znesek 3100 gld.

Vse pokritje šole torej znaša in sicer redno 8170 gld., izredno pa 1200 gld., torej skupaj 9370 gld.

Pokritje gospodarstva se sestavlja tako-le:

1. Dohodki posestev so nasvetovani v znesku 5000 gld., kolikor pričakuje tudi šolsko vodstvo v svojem poročilu (Poslanec Lenarčič: — Abgeordneter Lenarčič: „Zakaj?“). Ker se dohodki posestev vsako leto množe, ker je svet vedno bolj obdelan in ker vodstvo trdi, da je gotovo najmanj 5000 gld. dohodkov pričakovati, nasproti pa so se tudi troški nekoliko povišali, ker je treba več delavcev. Predlagam torej, da se odobri svota 5000 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Razni dohodki so proračunjeni na 50 gld.

Skupno pokritje pri gospodarstvu torej znaša 5050 gld.

Ako kratko ponavljam, kar sem navedel, kaže se, da znašajo dohodki šolski skupaj 9370 gld., potrebščina pa 11.818 gld., da je torej primanjkljaja pri šoli 2448 gld. in sicer rednega 998 gld., izrednega pa 1450 gld.

Pri gospodarstvu je pokritja skupaj 5050 gld., potrebščina pa znaša in sicer redna 5649 gld. in izredna 50 gld., torej skupaj 5699 gld.

Ako se primerja skupno pokritje pri šoli in pri gospodarstvu v znesku 13.220 gld. rednih in 1200 gld. izrednih skupaj torej v znesku 14.420 gld. s skupno potrebščino pri šoli in pri gospodarstvu v znesku 17.517 gld., kaže se primanjkljaj in sicer redni 1597 gld. izredni pa 1500 gld., torej skupaj 3097 gld. in sicer pri šoli primanjkljaj v znesku 2448 gld., pri gospodarstvu pa v znesku 649 gld. Ta primanjkljaj v znesku 3097 gld. je pokriti iz deželnega zaklada.

Predlagam torej v imenu finančnega odseka: Visoki deželni zbor naj sklene:

Proračun deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu za leto 1895. se odobruje in sicer:

Za šolo s potrebščino v znesku	11.818 gld.
s zakladdo v znesku	9.370 „
torej s primanjkljajem	2.448 gld.

in za gospodarstvo:

s potrebščino v znesku	5.699 „
in s zakladdo	5.050 „
torej s primanjkljajem v znesku	649 gld.

ali s skupnim primanjkljajem pri šoli in gospodarstvu v znesku 3097 gld., ki se pokrije iz deželnega zaklada.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrédtemu predlogu, izvolijo naj ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Višnikar:

Prosim, da se prejme še sledeča resolucija, katera stavlja finančni odsek:

Resolucija:

Deželnemu odboru se nalaga, da dá po stavbnem uradu napraviti načrt in proračun za preložitve kravjih hlevov iz sedanjih prostorov in da ju predloži deželnemu zboru v prihodnjem zasedanji.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki se strinjajo z resolucijo, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Resolucija finančnega odseka je spreteta.

Sedaj pride na vrsto še resolucija gospoda poslanca barona Wurzbacha. ki se glasi:

Der Landesaufhufs wird beauftragt, Erhebungen zu pflegen und in der nächsten Session dem hohen Landtage Bericht zu erstatten, eventuell Anträge zu stellen, durch welche auf der Landes-Schule in Stauden ein Kurs für den niederen Forstdienst errichtet werden könnte.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritréd ti resoluciji, izvolijo naj obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Resolucija je sprejeta in s tem končana 11. točka dnevnega reda.

Prestopimo na daljno točko, to je:

12. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji kmetijske podružnice v

Krškem gledé podpore za nakup vinograda.

12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Landwirtschafts-Filiale in Gurkfeld um Subvention zum Ankaufe eines Weingartens.

Poročevalce Višnikar:

Poročati imam o dveh prošnjah kmetijske podružnice v Krškem, katera prosi za podporo v svrhu nakupa dveh vinogradov, katera merita 8524 m², oziroma 3741 m², torej skupaj 12.265 m² in potem pa za nakup koloseka, ki meri 1014 m², skupaj torej zemljišč, ki merijo 13.279 m².

V prošnjah je navedeno, kako ugodno lego imajo ti vinogradi, ki leže tik Krškega mesta. Cena večjega vinograda je 900 gld., manjšega pa 130 gld., skupaj torej 1030 gld. To je jako nizka cena tako, da pravi vodstvo Grmske šole, da je celó sumljivo. Računa se, da se bode dalo dobiti na teh vinogradih do 250.000 ključev na leto, ali pa vina do 50 hl tako da bodeta vrgla na leto dobička 350 gld. Ako' bi dobiček res bil tako visok, imela bi vinograda res vrednost nad 9000 gld. To poroča kmetijska podružnica v Krškem, in šolsko vodstvo na Grmu nasvetuje nakup. To kaže, da se nakup teh vinogradov pač priporoča, ker pa kmetijska podružnica na drugi strani sama trdi, da se bodo troški v nekaterih letih dobro rentovali, predlaga finančni odsek, da se dovoli za nakup teh vinogradov brezobrestno posojilo 500 gld., ki se ima vračati še le čez 5 let.

Omenjam še, da kmetijska podružnica v Krškem prav pridno deluje, da je lansko leto dala 189 strankam 74.890 ključev in 21.220 bilf in 200 enoletnih cepljenih trt, skupaj 96.310 kosov brezplačno.

Čast mi je torej predlagati v imenu finančnega odseka:

Visoki deželni zbor naj sklene:

Kmetijski podružnici v Krškem dovoljuje se za nakup vinogradov parc. št. 2882 vl. št. 130 in parc. št. 2883 in 2886 vl. št. 739 katastrske občine Krško brezobrestno posojilo v znesku 500 gld. iz deželno-kulturnega zaklada s pogojem, da se to posojilo prične vračati čez pet let po prejemu vsako leto po 100 gld. in da podružnica dovoli za varnost posojila 500 gld. vknjižbo zastavne pravice na kupljene parcele.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrde temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Preidemo na daljno točko, to je:

13. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji strokovne šole za lesno obrt v Kočevji za podporo.

13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Fachschulleitung in Gottschee um Subvention.

Poročevalce ces. svétnik Murnik:

Visoki zbor! Šolski odbor strokovne šole za lesni obrt v Kočevji obrnil se je do visokega deželnega zbora s prošnjo, da bi se mu enkrat za vselej dovolilo nekoliko podpore. Navaja se v prošnji, da je odbor prosil leta 1893. ministerstvo, da bi se ta šola podržavila. Otvoril se je še nov oddelek za mizarstvo, ker je bilo neobhodno potrebno, da se ta oddelek priklopi sedaj obstoječi šoli. Ministerstvo je privolilo, da se napravi ta oddelek in je poslalo tudi učitelja, ob enem pa je šolskemu odboru naročilo, da mora vrniti troške za učitelja, ki ima na leto 600 gld. plače. Novi oddelek je bilo treba preskrbeti z opravo, kar je šolski odbor tudi storil. To mu je pa povzročilo toliko troškov, da je popolnoma porabil vse prihranke iz prejšnjih let.

Vsled tega ima šolski odbor vsako leto najmanje 700 gld. troškov več, prvo leto pa je moral še za opravo izdati 1200 gld. Financijelno stanje je pa sedaj tako neugodno, da si more odbor le pomagati, ako opusti oddelek za mizarstvo, akoravno je za uspešno delovanje šole neobhodno potreben, ali pa, da si preskrbi od drugod potrebnih pripomočkov. Sredstva, s katerimi razpolaga šolski odbor, so taka, da ne morejo zadostovati za to, kar se potrebuje. Da bi si pomagal, se obrača šolski odbor do dežele, da mu ona za enkrat pomore iz zadrege.

Finančni odsek je priznal, da je mizarški oddelek za uspešno delovanje te strokovne šole neobhodno potreben in da šolski odbor s svojimi sredstvi ne more izhajati, in zaradi tega nasvetuje:

Slavni deželni odbor naj sklene;

Šolskemu odboru strokovne šole za lesni obrt v Kočevji se dovoljuje iz deželnega zaklada enkrat za vselej izredni prispevek 300 gld. za opravo mizarkega oddelka te šole.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrde temu predlogu, izvolijo naj obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Preidemo torej k daljni točki dnevnega reda, to je:

14. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji vodstva šole za deška ročna dela na Dunaji za podporo.

14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Schulleitung für Knabenhandarbeiten in Wien um Subvention.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Do visokega deželnega zbora obrnilo se je za podporo vodstvo šole za deška ročna dela na Dunaji. V svojej prošnji navaja vodstvo, kako šola deluje. Društvo se je ustanovilo leta 1883. in je leta 1893. praznovalo desetletnico svojega uspešnega delovanja.

Prve šole so se ustanovile na Dunaji, in leta 1888., katero je gotovo za to društvo znamenitega pomena, začelo se je na šoli poučevati tako, da so se mogli dotičnih tečajev udeleževati učitelji iz vse naše države. Ti učitelji imajo potem priliko, enake tečaje otvarjati na šolah, kjer poučujejo in društvo jih pri tem podpira z dobrimi sveti.

Šola obstoji iz raznih oddelkov, delajo se kartonaže, modeluje, rezbari in mizari se tam. Učni načrt je bil potrjen z ministerskim ukazom z dne 28. maja l. 1884. Ker so se vsi c. kr. deželni šolski sveti v Avstriji opozorili na dotične tečaje, pošiljala je tudi Kranjska dežela učitelje v ta tečaj.

Doslej je bilo 63 kranjskih učiteljev v tem kurzu. To je gotovo znatno število in tako je sedaj mnogo učiteljev na Kranjskem, ki priznavajo, da je dobro, da so se navadili dotičnih del, in ki sedaj delujejo v splošno korist našega ljudstva.

Da je delovanje društva uspešno, vidi se iz izkaza, katerega je izdalo. Leta 1893., ko se je praznovala 10 letnica, bili so kurzi za deška ročna dela na 62. ljudskih šolah. Ako jih odštejemo 15, katere pripadajo na Nižje Avstrijsko, ostane jih 47 v drugih deželah in od teh jih je bilo na Kranjskem 8. Sedaj se je to število že nekoliko pomnožilo.

Finančni odsek je priznal, da je delovanje društva koristno tudi za našo deželo in da je torej društvo vredno, da se mu dovoli nekoliko podpore in zaradi tega predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Društvu za deška ročna dela v Avstriji se dovoljuje iz deželnega zaklada 25 gld.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati in naj gospodje, ki pritrde temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

15. Ustno poročilo upravnega odseka o dopisu c. kr. deželnega predsedstva gledé ustanovitve deželne komisije v namen revizije zemljiškodavčnega katastra.

15. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Zuschrift des k. k. Landespräsidiums in Betreff Bestellung einer Landescommission zum Zwecke der Revision des Grundsteuerkatasters.

Poročevalec Kersnik:

Upravni odsek je imel gledé tega vprašanja rešiti samo to, na kateri način se ima izvesti volitev onih štirih članov, kateri kliče zakon z dne 1. januarija 1895 v deželno komisijo za revizijo katastra.

Upravni odsek je bil po svojej večini mnenja, da bi najbolje ugajalo in vsem interesom najbolje ustreglo, da se volitev tako zvrši, kakor se vrši volitev članov v deželni odbor, to je, da vsaka kurija izvoli po enega poslanca, plenum pa četrtega. Nasvet se torej glasi:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Volitev članov v deželno komisijo naj se vrši na način, kakor je določen v deželnem redu za volitev članov deželnega odbora.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki temu nasvetu pritrde, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Preidemo torej na daljno točko dnevnega reda, to je:

16. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnjah:

a) Jos. Grčarja v Mokronogu za podporo za trtnico.

16. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition:

a) des Josef Grčar in Raffenfusz um Subvention behufs Anlage einer Rebschule.

Poročevalec dr. Vošnjak:

Josip Grčar v Mokronogu prosi podpore za napravo trtnice pri Sv. Trojici. Kmetijska podružnica v Mokronogu je namreč sklenila napraviti ameriško trtnico, ker se tudi tam že prikazuje trtna uš in je začela uničevati vinograde tako, da je treba ameriških trt. Kmetijska podružnica misli, da bode trtnica stala kakih 2000 gld. in zato prosi deželni zbor za izdatno podporo. Prošnji ni priložen niti načrt, niti ni povedano, ali je zemljišče že kupljeno in sploh stvar še ni godna za končno rešitev. Vender pa ni dvoma, da bode deželni odbor, kakor v drugih enakih slučajih, podpiral tudi to podjetje in zato nasvetuje finančni odsek:

Deželni odbor se pooblašča, da dovoljuje podružnici v Mokronogu za napravo ameriške trtnice pri Sv. Trojici podporo 200 gld. iz kredita za pospeševanje vinarstva, ko bo podružnica dokazala, da je začela z delom.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki temu predlogu finančnega odseka pritrde, naj izvolijo ustati. (Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

b) Ter. Vrančič, učiteljske udove, za pokojnino.

b) der Lehrerswitwe Theresia Vrančič um Pensionsbewilligung.

Poročevalec Klun:

Visoki zbor! Anton Vrančič je začel službovati kot učitelj leta 1880. in je služil provizorično do leta 1884., potem pa definitivno od leta 1885. do leta 1894., ko je dne 23. aprila umrl zapustivši ženo udovo in troje nepreskrbljenih otrok.

Učitelj Vrančič se je bil oglasil že leta 1883. k izpitu za učiteljsko sposobnost, da bi dobil potem definitivno službo. V istini mu je bilo dovoljeno priti k preskušnji, ali okrajni šolski svet mu dotičnega pisma ni pravočasno dostavil, tako da ni mogel o pravem času priti k izpitu ter je vsled tega izgubil celo leto v veliko škodo svojo, oziroma v škodo udove njegove in otrok, ako se jih visoki deželni zbor ne bi hotel usmiliti. Po tej zamudi prišel je šele leta 1884. k izpitu, katerega je tudi dobro napravil in bil vsled tega dne 16. januarija l. 1885. ustanovljen definitivno, torej leto kasneje, nego bi se bil nastavil, ako bi bil takrat napravil izpit, ko se je bil prvič zanj oglasil. Ker je umrl leta 1894. dne 23. aprila, ni definitivno služil 10 let, ki so postavno potrebna, če se hoče odmeriti udovi pokojnino in vzgojnine otrokom. Z ozirom na pregreho okrajnega šolskega sveta novomeškega, vložila je udova njegova na deželni zbor prošnjo, naj se jej pregleda tistih 9 ali prav za prav 8 mesecev in 23 dni, ki so njenemu možu manjkali do izpolnjenih definitivnih let, ki so za odmero pokojnine potrebna.

Ker se je visoki deželni zbor v enakih slučajih že večkrat oziral na take prošnje in ker učitelj Vrančič ni sam zakrivil, da ni služil kot definitivni učitelj celih 10 let, zato predlaga finančni odsek, da naj visoki zbor pregleda dotične mesece in odmeri udovi

normalno pokojnino, vendar pa šele z 1. januarijem tekočega leta. V proračun učiteljsko-pokojninskega zaklada se je že oziralo na take slučaje in vstavilo 500 gld. pri pokojninah in 200 gld. pri miloščinah, tako da bi se, ako se sprejme predlog finančnega odseka, proračun učiteljskega pokojninskega zaklada čisto nič ne spremenil.

Finančni odsek torej predlaga, da se udovi odmeri normalna pokojnina, ki znaša tretjino zadnje plače, katero je njen mož užival, Zadnja plača njegova v Zagradcu je bila 450 gld., potem je imel 1 petletnico v znesku 40 gld. in funkcijsko doklado 30 gld., vsega skupaj torej 520 gld. in tretjina tega zneska, ki naj se udovi odmeri kot pokojnina, znaša 173 gld. 33 kr. Otrok je troje namreč Antonija, rojena 8. januarija l. 1893, Marija, rojena 17. avgusta l. 1890. in Terezija, rojena 27. avgusta l. 1886.

Finančni odsek nasvetuje, da se tem otrokom odmerijo vzgojnine po 20 gld.

Predlog finančnega odseka se glasi:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Učiteljevi udovi Tereziji Vrančič se dovoljuje pričeni s 1. januarijem l. 1895. iz učiteljskega pokojninskega zaklada normalna pokojnina letnih 173 gld. 33 kr., njenim mladoletnim nepreskrbljenim otrokom Tereziji, Mariji in Antoniji pa odgojnina letnih 20 gld. za vsacega.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki temu predlogu pritrde, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet in s tem je končan dnevni red današnje seje.

Med sejo izročil mi je gospod poslanec ces. svetnik Murnik prošnjo muzejskega društva v Ljubljani za podporo, katero izročam finančnemu odseku.

Prihodnja seja bode v torek 15. t. m. ob 10. uri dopoldne in sicer s sledečim dnevnim redom.

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Upravni odsek zboruje danes popoldne ob 1/24. uri, finančni odsek pa ima sejo jutri dopoldne ob 10. uri.

Sklepam sejo.

Konec seje ob 2. uri 15 min. popoldne. — Schluss der Sitzung um 2 Uhr 15 Minuten Nachmittags.